

MITÄ KULTTUURITUOTTAJAN TULEE OSATA?

**Kartoitus kulttuurituottajan
osaamisvaatimuksista Humanistisen
ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon
koulutusohjelman opetussuunnitelma-
uudistuksen pohjaksi.**

Iina-Maria Piilinen, Annika Mäkelä

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Piilinen, Iina-Maria ja Mäkelä, Annika	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 55	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus <div style="display: flex; align-items: center;"> ☐ Salainen <div style="flex-grow: 1; border-bottom: 1px solid black; margin: 0 10px;"></div> saakka </div>	
Työn nimi Mitä kulttuurituottajan tulee osata? Kartoitus kulttuurituottajan osaamisvaatimuksista Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman opetussuunnitelmauudistuksen pohjaksi		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Miettinen, Raija		
Toimeksiantaja(t) Humanistinen ammattikorkeakoulu, kulttuurituotannon yksikkö		
Tiivistelmä <p>Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelmassa toteutetaan opetussuunnitelmauudistus lukuvuoden 2008–2009 aikana. Uusi opetussuunnitelma tulee voimaan syksyllä 2009. Hankkeemme tavoitteena oli kartoittaa kulttuurituotannon alan osaamisvaatimuksia sekä kuvata, millaiset osaamisvaatimukset tulevaisuudessa tulevat korostumaan.</p> <p>Aineistoa kerättiin sekä Turun, Kauniaisten, Korpilahden että Joutsenon kampusten lähialueiden työelämän yhteistyökumppaneilta, koulutusohjelmasta valmistuneilta opiskelijoilta ja koulutusohjelman henkilöstöltä haastatteluiden ja postikyselyiden avulla.</p> <p>Kulttuurituottajan tärkeimmiksi osaamisalueiksi nimettiin laaja-alainen kulttuurin sisältöosaaminen, rahoitus- ja talousosaaminen, sosiaaliset taidot, luova ongelmanratkaisukyky, verkostoituminen, stressinsietokyky, kokonaisuuksien hallinta, markkinointiosaaminen ja rohkeus. Kulttuurituottajan osaamisen terävimmän kärjen muodostavat kulttuurin sisältöosaamisen, rahoitus- ja talousosaamisen sekä hyvien sosiaalisten taitojen yhdistelmä. Muut mainitut taidot nähtiin kulttuurituottajan olennaiseksi osaamiseksi, mutta nämä kolme taitoa muodostivat aineiston pohjalta kulttuurituottajan osaamisen ytimen.</p> <p>Tulevaisuudessa kulttuurituotannon alan nähdään muuttuvan yrittäjämäisemmäksi, projektimaisemmaksi ja kansainvälisemmäksi ja kulttuurialan ja muiden sektoreiden välisen yhteistyön nähdään lisääntyvän. Myös nämä tulevaisuuden muutokset olisi hyvä huomioida kulttuurituotannon koulutusohjelman opetussuunnitelmauudistuksessa. Kulttuurituotannon ytimenä säilyy varmasti laaja-alainen kulttuurialan osaaminen ja rakkaus kulttuuria kohtaan, mutta lunastaakseen paikkansa kilpailulla kentällä kulttuurituottajan on hallittava myös paljon muita taitoja, kuten aineistostamme selvästi nousi esiin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Kulttuurituotanto, opetussuunnitelma, osaamiskompetenssi, osaaminen		
Muut tiedot		

Author(s) Piilinen, Iina-Maria and Mäkelä, Annika	Type of Publication Development project report	
	Pages 55	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title The core competencies of a cultural manager. A study of cultural manager's competencies for basis of the curriculum updating process in the degree programme in cultural management at HUMAK University of Applied Sciences.		
Degree Programme Vocational teacher's education		
Tutor(s) Miettinen Raija		
Assigned by		
Abstract University of Applied Sciences degree programme in cultural management will have a new curriculum for academic year 2009. The purpose of this study was to find out what kind of skills and competencies are important for graduates of the degree programme in cultural management. The study also focuses on finding out the possible future trends on the field of cultural management. The source material was collected by interviews and e-mail questionnaires. The informants were previous students of HUMAK, the personnel of the degree programme and our partners in cultural field. The main finding of the study is that the most important competencies of a cultural manager are a strong knowledge of art and culture, understanding of funding and financing of culture and social skills. Other very important competencies are problem solving skills, networking skills, capability of managing large entities, stress management skills, marketing skills and courage. In the future the field of cultural management seems to get more international, entrepreneurial and determined by short to medium term projects. Also co-operation between the cultural field and other fields (for example social sector) will gain more importance in the future. In the writers' opinion, these future trends should be noticed in the process of curriculum updating.		
Keywords Cultural management, curriculum, competence		
Miscellaneous		

SISÄLLYS

1. KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET	2
2. OPETUSSUUNNITELMA OSAAMISVAATEIDEN ILMENTYMÄNÄ	4
2.1 Opetussuunnitelma ja sen merkitys	4
2.2 Opetussuunnitelman tasot	6
2.3 Kuka laatii opetussuunnitelman?	7
2.4 Opetussuunnitelma ja ammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen	8
2.5 Erilaisia opetussuunnitelmamalleja	10
2.6 HUMAKin opetussuunnitelman perusta	12
3. KEHITTÄMISHANKKEEN AINEISTO	14
3.1 Kartoituksen kohderyhmä	14
3.2 Metodologisia valintoja	15
3.3 Aineiston keruusuunnitelma	16
3.4 Aineiston keruuprosessi	17
4. KULTTUURITUOTANNON AMMATILLINEN OSAAMINEN	24
4.1. Kulttuurituotannon osaamisvaateet aineiston perusteella	24
4.1.1 Työelämän edustajille laadittu kysely	25
4.1.2 Työelämän haastattelut	25
4.1.3 Alumnien haastattelut	27
4.1.4 Kulttuurituotannon koulutusohjelman henkilöstö	30
4.1.5 Mitä osaamista tämän hetken tuottajilta puuttuu?	31
4.1.6 Mitkä taidot tulevaisuudessa korostuvat?	34
4.2 Katsaus raportteihin ja tutkimuksiin kulttuurituotannon osalta	36
5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
5.1. Mitä kulttuurituottajan tulee osata?	39
5.2. Kulttuurituottajan ammattispesifit taidot sekä yleiset työelämävalmiudet	43
5.3. Kulttuurituotannon osaamisvaatimukset tulevaisuudessa	47
LÄHTEET	49

1. KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Humanistinen ammattikorkeakoulu on pieni verkostomainen ammattikorkeakoulu, jonka jokaisella kampuksella opiskelee alle 200 opiskelijaa. Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelmaan otetaan sisään vuosittain 19 opiskelijaa neljälle eri kampukselle. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tullaan toteuttamaan opetussuunnitelman uudistustyö ensi lukuvuoden (2008–2009) aikana. Uuden opetussuunnitelman on tarkoitus tulla käyttöön syksyllä 2009. Kehittämishankkeen tarkoituksena on tehdä kartoittavaa pohjatyötä kulttuurituotannon koulutusohjelman opetussuunnitelmauudistuksen tueksi. Opetussuunnitelman kehittämistyön lähtökohtana ammattikorkeakoulussa tulisi olla valmistuvien tulevaisuuden ammattilaisten osaamisvaatimukset. Osaamisvaatimusten tunnistamisessa voidaan käyttää esimerkiksi työtehtävien analysointia, työelämän asiantuntijoiden haastattelua, kyselyitä ja asiantuntijapaneeleja. (Auvinen, Del Maso, Kallberg, Putkuri & Suomalainen 2005, 126). Tässä kartoituksessa päätettiin osaamisvaatimusten tunnistamisen apuna käyttää työelämän edustajien haastatteluja ja heille lähetettäviä kyselyjä, koulutusohjelmasta valmistuneita opiskelijoita sekä koulutusohjelman henkilökuntaa eli koulutusjohtajaa, yliopettajia ja lehtoreita. Tammikuussa 2008 järjestetyillä koulutusohjelmapäivillä järjestettävän asiantuntijapaneelin materiaalia käytetään myös kehittämishankkeen aineistona.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kartoittaa eri sidosryhmien näkemyksiä siitä, mitä kulttuurituotannon koulutusohjelman tulevan opetussuunnitelman tulisi pitää sisällään. Pääongelma kehittämishankkeessa on seuraava: Mitä kulttuurituotannon koulutusohjelmassa pitäisi opettaa? Tarkentavia kysymyksiä ovat mm. seuraavat: millaisia oppimis- ja osaamistavoitteita tutkinnolla tulisi olla, millaisia sisältöjä tutkinnossa tulisi olla? Hankkeen tavoitteena on siis tunnistaa kulttuurituottajan tyypilliset osaamisvaatimukset, jotka voidaan muuntaa koulutukselliseksi tavoitteiksi, mikä taas muodostaa opetussuunnitelman laadintaprosessin perustan (Auvinen ym. 2005, 126).

Opetussuunnitelman uudistustyö aloitetaan lukuvuodella 2008–2009, joten uuden opetussuunnitelman on tarkoitus tulla voimaan lukuvuonna 2009–2010. Ensimmäiset uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelevat opiskelijat valmistuvat vuonna 2013, joten kehittämishankkeen kartoitus on tulevaisuusorientoitunut. Keskitymme siis kartoittamaan sitä, miten eri sidosryhmät näkevät kulttuurituottajan työn muuttuvan ja miten heidän mukaansa kulttuurituotannon opetuksen tulisi tähän muutokseen vastata.

2. OPETUSSUUNNITELMA OSAAMISVAATEIDEN ILMENTYMÄNÄ

2.1 Opetussuunnitelma ja sen merkitys

Vaikka työmme tarkoituksena ei ole luoda uutta opetussuunnitelmaa, on tarpeen ottaa kantaa siihen, mitä opetussuunnitelma tässä tuossa tarkoittaa, sillä toivomme kartoituksestamme olevan hyötyä myös varsinaista opetussuunnitelmaa laativalle työryhmälle. Kartoituksessamme keskitymme kysymykseen siitä, minkälaisia sisältöjä kulttuurituotannon opiskelijalle tulisi opettaa sekä jonkin verran myös eri sisältöjen painotuksiin, mutta itse opetussuunnitelman laatiminen ja sen suunnittelu jäävät kartoituksemme ulkopuolelle. Koemme kuitenkin tarpeelliseksi käsitellä ainakin jollakin tasolla myös opetussuunnitelmaan liittyviä kysymyksiä, jotta kartoituksemme ei jää irralliseksi tulevasta kontekstistaan. Pyrimme myös alustavasti hahmottamaan opetussuunnitelmaan liittyviä kysymyksiä ja näkökulmia, joita tulevasta opetussuunnitelmauudistuksesta vastaavan työryhmän voisi olla hyvä miettiä.

Opetusministeriö antaa opetussuunnitelmalle seuraavan määritelmän:

“Opetussuunnitelma on opetuksen ja opintojen suunnittelun väline. Sen avulla opetuksesta muodostetaan hallittu ja ehjä kokonaisuus. Opetussuunnitelmassa nimetään tutkintoon johtavan koulutuksen opintojaksot ja opintokokonaisuudet tavoitteineen, määritellään opintojen laajuus ja ydinaines sekä rakennetaan opintojaksojen väliset yhteydet ja peräkkäisyydet kumuloituvan oppimisen edellyttämällä tavalla. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös käytetyt opetusmenetelmät ja oppimisen arvioinnin muodot. Opetussuunnitelmassa tuodaan näkyviin opiskelijan opintopolku ja luodaan puitteet opintojen esteettömälle etenemiselle. Hyvin tehty opetussuunnitelma mahdollistaa opintojen etenemisesteiden ennakoinnin, ja se luo myös puitteet henkilökohtaisen opetussuunnitelman onnistuneelle laatimiselle.” (Opetusministeriö 2002, 28.)

Opetusministeriön määritelmä perustuu opetussuunnitelman niin sanotulle

suppealle merkitykselle, jonka mukaan opetussuunnitelma on opettajien toimintaa, opetuksen tavoitteita ja sisältöjä säätelevä kokonaisuus. Toisaalta opetussuunnitelma voidaan nähdä myös laajemmassa merkityksessä, jolloin se sisältää kaiken koulun toiminnan ja muodostuu kaikkien niiden kokemusten kokonaisuudeksi, jonka opiskelijat kouluympäristössä saavat. (Kotila 2007.)

Sekä opetusministeriön määritelmä että useat käytössä olevat opetussuunnitelmat pohjautuvat sille ajatukselle, että opetussuunnitelma on opetuksen ja opintojen suunnittelun väline. Vaatimattomimmillaan opetussuunnitelma on pelkästään hallinnollinen työkalu, jonka avulla määritellään opettajien työnjako, resurssien käyttö ja lukujärjestys. Tällaista opetussuunnitelmaa kutsutaan niin sanotuksi Lehrplan-opetussuunnitelmaksi eli lukusuunnitelmaksi. Toisaalta opetussuunnitelma voidaan nähdä myös opiskelijan oppimisen suunnitelmana, jolloin sen rakentaminen pohjautuu päinvastaiselle näkökulmalle kuin lehrplan-suunnitelmassa.

Hyvällä ja huolellisesti laaditulla opetussuunnitelmalla on tärkeä merkitys oppilaitokselle. Sen lisäksi, että opetussuunnitelma määrittää opettajan työtä, opetusta ja toivottavasti myös opiskelijan oppimista, se toimii viestintävälineenä oppilaitoksen sidosryhmille sekä hyvin arvokkaana markkinointimateriaalina tuleville opiskelijoille (Karjalainen 2003, 37). Selkeä, ymmärrettävä ja realistinen opetussuunnitelma on yksi tae oppilaitoksen laadusta sekä tietenkin viesti siitä, millaisia asioita oppilaitoksen myöntämän tutkinnon haltijan voi odottaa hallitsevan. Opettajalle opetussuunnitelma on usein ainoa väline ymmärtää oman opetuksensa suhde laajempaan kokonaisuuteen, eli koulutusohjelman muuhun opetukseen (Karjalainen 2003, 33). Epäselvä opetussuunnitelma saattaa aiheuttaa opetettavien asioiden päällekkäisyyttä, ilmiselviä aukkoja opetuksessa, epäselvyyttä työnjaossa ja turhauttaa sekä opettajaa että opiskelijaa. Ehkä tärkein merkitys opetussuunnitelmalla on kuitenkin opiskelijan oppimisen ohjaajana. Opetussuunnitelma mahdollistaa opintojen suunnittelun sekä erilaisten oppimisen ja opiskelun haasteiden ja mahdollisuuksien ennakkoinnin. Sen lisäksi opetussuunnitelma suuntaa opiskelijan oppimista sekä hyvässä että pahassa. Selkeä, loogisesti etenevä ja ymmärrettävä opetussuunnitelma ohjaa

opiskelijan tarkkaavuutta oikeisiin asioihin, kun taas pirstaleinen opetussuunnitelma, josta puuttuu punainen lanka, saattaa ohjata opiskelijaa kiinnittämään liikaa huomiota yksityiskohtiin ja niiden hallintaan, jolloin kokonaiskuva jää puuttumaan. (Karjalainen 2003, 32.) Myös opetusministeriön määritelmässä (2002, 28) korostuu opetussuunnitelman merkitys opiskelijan opintopolun rakentamisen apuna.

2.2 Opetussuunnitelman tasot

Opetussuunnitelmassa voidaan Karjalaisen (2003, 28) mukaan nähdä kolme eri tasoa. Nämä tasot ovat kirjoitettu opetussuunnitelma, opetettu opetussuunnitelma ja opittu opetussuunnitelma. Tämä perustuu ajatukselle siitä, että kirjoitettu opetussuunnitelma ja se, mitä opiskelija opetussuunnitelman mukaiset asiat opiskeltuaan on oppinut, saattavat olla hyvinkin erilaisia. Kirjoitettu opetussuunnitelma on se paperi, joka yleensä sisältyy opinto-oppaaseen ja johon on vaihtelevalla tarkkuudella kirjattu opintojen etukäteissuunnitelma. Opetettu opetussuunnitelma taas on opettajien tulkinta kirjoitetusta opintosuunnitelmasta, jossa korostuvat opetussuunnitelmaan kirjattujen asioiden lisäksi opettajan oma näkemys asiasta, hänen osaamisensa, persoonallisuutensa ja kulttuuritaustansa, hänen pedagoginen kyvykkyytensä ja ajattelutapansa sekä tietenkin opetustilanne ja opiskelijat. Opetuksen seurauksena opiskelija ei opi asioita suoralinjaisesti sillä tavoin, kuin opettaja on opetusta suunnitellessaan tarkoittanut, vaan hän omaksuu asioita vaihtelevasti ja yksilöllisesti. Hyvä opetussuunnitelma on sellainen, jonka tavoitteiden mukaisesti opettajan ja opiskelijan on mahdollista käytännössä toimia ja joka johtaa tavoiteltuun osaamiseen. Tällaisessa tapauksessa kirjoitettu ja opittu opetussuunnitelma lähestyvät toisiaan. (Karjalainen 2003, 28-29.)

Nezelin (1977, 12) mukaan oppilaitosten käytännön työssä syntyy kuitenkin usein käytäntöjä, jotka vakiintuvat ja muuttuvat kirjoitettujen opetussuunnitelmien rinnalla eläviksi kirjoittamattomiksi opetussuunnitelmiksi. Osa näistä käytänteistä

voi olla hyviä, kun taas osan tarpeellisuus saattaa olla hyvinkin kyseenalaista. Koska käytänteitä ei kirjata ylös vaan ne kulkevat organisaatiossa niin sanotusti perimätietona, vaarana on, että opetus ja sen toteuttaminen tulee sattumanvaraiseksi ja tietyistä opettajista riippuvaiseksi. Kirjaamaton, käytänteisiin nojautuva opetussuunnitelma ei myöskään ole mitenkään kontrolloitavissa. Lisäksi se on opiskelijan kannalta hyvin vaikea. Ensinnäkin opiskelijan on vaikeaa kontrolloida omien opintojensa etenemistä ja oppimista, koska hänelle annetut ennakkotiedot opetuksesta pitävät vain osin paikkansa. Lisäksi opittua voi olla hankalaa liittää osaksi suurempaa kokonaisuutta, kun sitä ei opetussuunnitelman tasolla ole tehty. Tämä taas aiheuttaa pintapuolista yksityiskohtien opiskelua ja vaikeuttaa ammattialan kokonaiskuvan syntymistä. (Auvinen ym. 2005, 43.)

2.3 Kuka laatii opetussuunnitelman?

Koulutus voidaan nähdä eräänlaisena koulutusmekanismina väestön koulutuskysynnän ja työmarkkinoiden työvoiman kysynnän välissä. Toisaalta koulutukseen vaikuttavat muun muassa väestön uraodotukset, kiinnostus, usko koulutuksen arvoon sekä toisaalta työelämän tarpeet. Lisäksi koulutukseen vaikuttavat koulutuspolitiikka, koulutusjärjestelmä, oppilaitoksen toimintakulttuuri ja opiskeluprosessin toteutus. (Kotila 2007.) Ammattikorkeakoulutasolla oppilaitos on itse vastuussa opetussuunnitelman sisällöstä, vaikkakin tietyltä osin koulutuksen järjestämistä säädellään muun muassa ammattikorkeakoululain ja –asetuksen avulla (Ammattikorkeakoululaki 351/2003; Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Ammattikorkeakoululain mukaan oppilaitos vastaa opetussuunnitelmien laadinnasta ja kehittämisestä sen mukaisesti, mitä kyseisen oppilaitoksen tutkintosäännössä on todettu (Ammattikorkeakoululaki 351/2003). Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä opetussuunnitelmien laadinnasta todetaan seuraavasti: ”Koulutusohjelman opetussuunnitelman hyväksyy yksikön ohjaus- ja kehittämisryhmän esityksestä ammattikorkeakoulun hallitus” (Humanistisen ammattikorkeakoulun

tutkintosääntö). Opetussuunnitelman valmistelutyötä ja siihen liittyvää vastuunjakoa ei tutkintosäännössä määritellä käytännössä mitenkään.

Ammattikorkeakouluasetuksen mukaan opetussuunnitelmassa on määriteltävä ainakin seuraavat asiat: opintojakson tavoitteet, käsiteltävä asiakokonaisuus, laajuus opintopisteinä, opetuksen ja harjoittelun määrä sekä vaadittavat suoritukset (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Valtioneuvoston asetus siis säättää melko tarkat rajat sille, mitä opetussuunnitelman tulisi pitää sisällään. Ammattikorkeakouluasetuksen opetussuunnitelmalle kohdistamat vaatimukset ovat kuitenkin enemmänkin hallinnollisia eli niin sanottuja lehrplan-asioita, kun taas oppimistavoitteiden asettaminen jää ammattikorkeakoulun ja sen opetussuunnitelmatyöstä vastaavien henkilöiden harteille.

2.4 Opetussuunnitelma ja ammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen

Ammattikorkeakoululain asettama ammattikorkeakoulun tehtävä on kouluttaa ammatillisia asiantuntijoita työelämän ja sen kehittämisen tarpeisiin (Ammattikorkeakoululaki 351/2003). Ammattikorkeakoulujen tehtävä on siis kouluttaa tietyn tehtäväalueen asiantuntijoita, erotuksena esimerkiksi ammattilaisista, joiden kouluttaminen on toisen asteen ammatillisen koulutuksen tehtävä. Asiantuntijuus eroaa ammattitaidosta muun muassa siten, että asiantuntijuus ei rajoitu tiettyyn vakanssiin tai asemaan, vaan sillä tarkoitetaan tietyn tehtävän tai ongelma-alueen monipuolista hallintaa. Usein asiantuntijuudesta puhuttaessa viitataan tietyn alan erikoistuneeseen tietämykseen yhdistettynä saman alan käytännön kokemukseen. (Eteläpelto 1992, 20-21.)

Asiantuntijan osaamisvaatimuksia voidaan jäsenellä usealla eri tavalla. Ruohotie ja Honka (2003) jäsentävät ne ammattispesifisiin tietoihin ja taitoihin, yleisiin työelämävalmiuksiin sekä ammatillista kehittymistä edistäviin

itsesääätelyvalmiuksiin. Ammattikorkeakoulun kontekstissa voitaisiin puhua koulutusohjelmakohtaisesta erikoisosaamisesta, yleisistä työelämävalmiuksista ja metakognitiivisista valmiuksista. Yleisiksi työelämävalmiuksiksi voidaan nimetä esimerkiksi tiedonhankinnan ja käsittelyn taidot, sosiaaliset taidot, viestintätaidot, tietotekniset ja kansainväliset valmiudet sekä luovuus ja johtamistaito. Metakognitiivisilla valmiuksilla taas tarkoitetaan kykyä ymmärtää ja ohjata omaa toimintaa. Tällaisia ovat muun muassa oppimaan oppiminen, itseohjautuvuus, oman oppimisen ja toiminnan arviointi ja usko omaan ammatillisiin kykyihin. (Auvinen ym. 2005, 31.) Vahvan asiantuntijuuden kehittyminen vaatii kaikkien kolmen elementin läsnäoloa. Näistä valmiuksista kartoituksessamme painotamme erityisesti kulttuurituotannon koulutusohjelman koulutusohjelmakohtaista erikoisosaamista, joskin sen ja muiden asiantuntijuuden aspektien rajat ovat hyvin häilyvät, mikä on nähtävissä myös useista saamistamme vastauksista.

Tämän hetken maailmassa suurin osa ammattiteistä on jo joko täysin tai ainakin osittain niin sanottuja symbolianalyttisiä ammatteja. Tällä tarkoitetaan sitä, että niissä ei enää työskennellä konkreettisten esineiden kanssa vaan niissä käsitellään erilaisia tietoaineistoja sekä verbaalista ja visuaalista informaatiota. Tällaisissa tehtävissä edellytetään kykyä tehdä päätelmiä ja yleistyksiä monenlaisen ja monitasoisen informaation perusteella, mikä vaatii korkean tason abstraktia ajattelua. Monet ammatit ja ylipäätään uuden tiedon syntyminen ja innovaatioiden tuottaminen edellyttävät, että opiskelija oppii tekemään operaatioita eri tilanteiden symbolisilla representaatioilla ja luomaan abstrakteja, formaalisia ja loogisia suhteita asioiden välillä. Tällainen työskentely tapahtuu ylemmällä kognitiivisella tasolla ja vaatii näihin prosesseihin harjaantumista. (Tynjälä 2004, 144.) Voidaankin kysyä, miltä osin ammattikorkeakoulun tehtävänä on opiskelijoiden harjaannuttaminen myös tämänkaltaiseen toimintaan. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on kouluttaa ammatillisia asiantuntijoita, ja nykypäivän asiantuntijuudessa on paljolti kyse abstraktien kokonaisuuksien hallinnasta ja niiden hyväksikäytöstä käytännön toiminnassa. Näin myös kulttuurituottajan on kyettävä konkreettisten kokonaisuuksien hallinnan rinnalla ymmärtämään abstrakteja asioita ja kokonaisuuksia sekä niiden välisiä suhteita.

2.5 Erilaisia opetussuunnitelmamalleja

Opetussuunnitelmia voidaan luokitella erilaisten rakenteellisten ominaisuuksien perusteella. Tällaisia malleja ovat muun muassa opintojaksoperustainen opetussuunnitelmamalli, moduulimalli, blokkimalli ja juonneopetussuunnitelma. (Karjalainen 2003, 50.)

Yleisin opetussuunnitelmamalli etenkin yliopistoissa on perinteinen oppiainejakoinen ja tieteenalaperustainen opetussuunnitelma. Sen mukaan opinnot jaotellaan opintojaksoihin aineittain. Opintojaksot ovat yleensä suhteellisen pieniä ja yhdellä opiskelijalla on yleensä käynnissä samanaikaisesti useampia opintojaksoja. Opintojaksoperustaisen mallin etuja on sen helppous ja vapaus opiskelijan kannalta. Se on myös hallinnolliselta ja opettajien työnjaon kannalta suhteellisen helppo toteuttaa. Sen ongelmana on kuitenkin opetuksen pirstaleisuus, joka johtaa myös oppimisen pirstaloitumiseen. On vaikeaa luoda pienistä erillisistä kursseista laajempia oppimisprosesseja ja niitä tukevia rakenteita. Myös opintojen kuormittavuuden suunnitteleminen opettajien kesken on mutkikasta ja esimerkiksi kurssin lopputentit saattavat kaikki osua lähekkäin, jolloin oppimisen pahin vihollinen eli liiallinen kuormitus muodostuu usein opiskelijan oppimisen ongelmaksi. (Karjalainen 2003, 50; Auvinen ym. 2005, 44–45.)

Opintojaksoperustaisen opetussuunnitelman pedagogisesti korkeammantasoinen sovellus on nimeltään moduulimalli. Siinä opintojaksot kootaan yhteen pakollisiksi tai valinnaisiksi moduuleiksi eli yleensä aiheen tai opittavan asian mukaisiksi kokonaisuuksiksi. Lähtökohtana moduulimallille tulisi olla, että kukin moduuli muodostaa yhden yhtenäisen ammatillisen osaamisalueen osan. Opintojaksojen kokoaminen samaan moduuliin selkeyttää opintosuunnitelman rakennetta ja

auttaa myös opiskelijaa kokonaisuuksien hahmottamisessa. (Karjalainen 2003, 51.)

Moduulimallin sovellus eli blokkimalli eroaa edellisestä siten, että blokkimallissa opiskelijoilla on vain yksi opintojakso meneillään yhdellä kertaa. Blokkimallissa opiskelijat etenevät enemmän tai vähemmän yhtenä ryhmänä blokista toiseen. Myös blokit muodostuvat samalla perustein kuin moduulimallin moduulit.

Blokkimalli on opiskelijan valmistumisen kannalta kaikkein tehokkain malli, minkä lisäksi sillä on samat hyvät puolet kuin moduulimallissakin. (Auvinen ym. 2005, 45.) Blokkimallin huonoksi puoleksi arvioimme omien kokemustemme pohjalta sen, että vaikka blokkimalli opiskelijan kuormituksen suhteen saattaa olla onnistunut ratkaisu, se on blokista vastaavalle opettajalle uuvuttava. Lisäksi opettajan mahdollisuudet reagoida kurssin kuluessa ilmaantuviin muutoksiin tai uusiin asioihin ovat hyvin heikot, koska kurssi on pakko suunnitella ennen jakson alkua ja ensimmäistä kontaktia opiskelijaryhmään.

Juonneopetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksia ei ole rajattu yksittäisiin opintojaksoihin tai osaamisalueisiin vaan opintokokonaisuudet toteutuvat läpi tutkinnon kulkevinä monitieteisinä ydinosaamisalueina. Opetussuunnitelman runko muodostuu koulutuksen keskeisistä osaamisalueista, juonteista, joita käsitellään monista eri näkökulmista. Juonneopetussuunnitelma on usein käytössä ongelmaperusteista oppimista soveltavissa oppilaitoksissa, jossa tutkinto saattaa muodostua tietyistä määrästä pienryhmässä ratkaistavia ennalta määriteltäviä ongelmia. Juonneopetussuunnitelmaa kutsutaan joskus myös matriisiopetussuunnitelmaksi, jossa opetussuunnitelma kuvataan taulukkona siten, että kunkin opintojakson osaamistavoitteet ja koko tutkinnon osaamisjuonteet voidaan liittää toisiinsa. (Karjalainen 2003, 51–53; Auvinen 2005, 45.) Myös kulttuurituotannon koulutusalan osaamiskompetessien laadinnassa pyrittiin koulutusohjelmaa hahmottamaan matriisimallin mukaisesti (Liite 1).

2.6 HUMAKin opetussuunnitelman perusta

Humanistisen ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys perustuu konstruktivistiseen teoriaan oppimisesta ja humanistiseen ihmiskäsitykseen. Humanistisessa oppimiskäsityksessä korostetaan yksilöllisyyttä ja koko opetuksen lähestymistapa pyrkii huomioimaan opiskelijan tarpeet ja yksilöllisyyden. Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä taas huomiota kiinnitetään opiskelijan omaan aktiivisuuteen oppimisprosessissa.

Yksilöinti on tärkeää myös HUMAKin opetussuunnitelmassa. HUMAKissa panostetaan siihen, että jokainen opiskelija löytää oman polkunsä ja oman tapansa olla kulttuurituottaja. Opiskelijan omaa näkemystä arvostetaan ja opiskelijaa kehoitetaan pakollisten opintojen jälkeen valitsemaan omaan suuntautumistaan tukevia ja kannustavia opintokokonaisuuksia. Jokainen opiskelija tekee henkilökohtaisen opintosuunnitelman ja saa henkilökohtaista opinto-ohjausta. Humanistisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijan oman motivaation löytymistä korostetaan paljon, lisäksi painotetaan opiskelijan sosiaalisia tarpeita ja kokemusten hankkimista. Motivaatio syntyy opiskelijassa itsessään ja perustuu opiskelijoiden aloitteisuuteen, omatoimisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

HUMAKin oppimisen painopiste on oivaltavassa oppimisessa ja ymmärtämisessä sekä tiedon tulkinnessa ja merkitysten luomisessa. Humakissa pyritään aktiivisesti soveltamaan opittuja tietojen ja taitojen käytäntöön.

Opiskelijalla on valittavanaan erilaisia oppimisympäristöjä. Tavallisen kontaktiopetuksen lisäksi tarjolla on itsenäistä työskentelyä, työoppimista, projekteja, verkko-oppimista, opintokäyntejä, mediaa, seminaareja, kansainvälistä opiskelijavaihtoa ja opiskelijatiimi-toimintaa. Opiskelijaa innostetaan tekemään omia kokeilujaan, esimerkiksi omia projekteja, joissa hän pääsee kokeilemaan käytännössä oppimiaan taitoja. Häntä rohkaistaan kokeilemaan ja ylittämään rajojaan. Tieto itsessään ei riitä vaan tieto on vain

kykyä soveltaa taitoja ja tietoja. Tässä prosessissa opettajalla on ohjaava rooli, hän tarjoaa oppijalle tukea ja neuvoja mutta oppijan on itse valittava miten hän niitä soveltaa käytännössä omaan projektiinsa.

Humanistisen oppimiskäsitteen mukaisesti merkitys ja mielekkyys seuraa opettavien asioiden integroimisesta ja opetuksen sisällön suhteuttamisesta yksilön henkilökohtaisiin tarpeisiin. Erityisesti painotetaan yleisiä inhimillisiä tarpeita, luovuutta ja osallistumista sekä yksilön tietoisuutta ympärillä olevasta maailmasta. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan merkityksen tarkastelu rajoittuu yksittäisten tietoinesten käsittelyyn ja hierarkian eri vaiheiden ymmärtämiseen. Taustalla ovat opettavien aikaisemmat tiedot ja kokemukset opettavasta ilmiöstä.

HUMAKissa pyritään kaikki opetus sitomaan opiskelijoiden omaan elämäkokemukseen ja tilanteeseen. Siksi kurssien alussa kartoitetaan opiskelijoiden omaa tietämystä aiheesta. Tunneilla myös keskustellaan paljon ja halutaan näin kuulla opiskelijoiden omia kokemuksia ja mielipiteitä asioita. Opettava asia pyritään sitomaan aina kokonaisuuteen, sillä opetuksen mielekkyys rakentuu siitä. Yksittäinen tiedon murunen ei itsessään riitä vaan ainoastaan kokonaisuuden osana se on tärkeä. Opinnoissa keskitytään sosiaaliseen kehitykseen, viestintätaitoihin sekä kokonaisvaltaiseen ihmisenä kasvuun. Lisäksi tavoitteena on luova ongelmanratkaisu sekä ajattelun ja toiminnan systemaattisuus.

3. KEHITTÄMISHANKKEEN AINEISTO

3.1 Kartoituksen kohderyhmä

Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman kehittämistyön pohjana pitäisi olla se, millaisia ovat kyseiseen ammattiin valmistuvien osaamisvaatimukset tulevaisuudessa. Osaamisvaatimusten tunnistaminen on ensimmäinen osa opetussuunnitelman kehittämistyötä ja siihen voidaan käyttää esimerkiksi työtehtävien analysointia, työelämän asiantuntijoiden haastattelua, kyselyitä ja asiantuntijapaneelleja. (Auvinen ym. 2005, 126). Kartoituksessamme päätimme käyttää edellä mainituista menetelmistä kaikkia muita paitsi työtehtävien analysointia. Työtehtävien analysoinnin jätimme pois, koska kulttuurituottajia sijoittuu valmistumisen jälkeen hyvin monenlaisiin tehtäviin yksityiselle, julkiselle ja kolmannelle sektorille, joten kulttuurituottajan työnkuva saattaa olla hyvin moninainen. Usein kulttuurituottajan ura on myös suhteellisen pirstonainen, joten muutaman vuodenkin mittaiseen uraan saattaa mahtua erilaisia työtehtäviä. Uskomme, että muilla menetelmillä saamme luotettavampaa tietoa tuottajan osaamisvaatimuksista.

Osaamisvaatimusten tunnistamisessa käytettiin siis työelämän edustajien haastatteluja ja heille lähetettäviä kyselyjä, koulutusohjelmasta valmistuneiden opiskelijoiden haastatteluja sekä koulutusohjelman henkilökunnalle eli koulutusjohtajalle, yliopettajille ja lehtoreille suunnattua sähköistä kyselyä. Lisäksi kulttuurituotannon koulutusohjelman kehittämispäivillä tammikuussa 2008 järjestettiin asiantuntijapaneeli, joka taltioitiin ja jonka materiaalia pyritään myös käyttämään kehittämishankkeen aineistona, joskaan sitä ei analysoida samalla syvyydellä kuin muuta aineistoa. Kiinnostavaa olisi ollut kartoittaa myös muiden suomalaisten ja ulkomaisten kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen edustajien näkemyksiä asiasta, mutta koska hankkeeseen on käytettävissä vain rajallisesti aikaa, päätimme jättää nämä kohderyhmät pois tutkimuksesta ja syventyä mukaan otettaviin tahoihin paremmin.

3.2 Metodologisia valintoja

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan usein merkityksiä ja niiden välisiä suhteita. Sen vuoksi laadullista tutkimusta tehtäessä pitää aina kysyä, mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan. (Vilkkä 2005, 98.) Kehittämishankkeessamme tutkitaan niitä merkityksiä, joita eri sidosryhmät kulttuurituottajan osaamisvaatimuksille antavat. Laadullisen tutkimusmenetelmän tavoitteena ei ole löytää totuutta tutkittavasti asiasta, vaan tuoda esiin ihmisten luomia merkityksiä ja avata merkityssuhteita. Myöskään tässä kehittämishankkeessa pyrkimyksenä ei ole totuuden löytäminen, vaan erilaisen näkemysten ja ajatusten synteesi, joiden avulla kulttuurituotannon opetussuunnitelmaa voidaan alkaa rakentaa.

Tutkijan omat käsitykset ja kokemukset vaikuttavat aina siihen, miten tutkija asettaa tematisointeja ja kysymyksiä ja miten hän tulkitsee niistä saamiaan vastauksia. Tämän vuoksi kyselytutkimuksessa pelkkien mitä-kysymyksien lisäksi tulee kysyä myös miksi-kysymyksiä. Tämä auttaa tutkijaa tulkitsemaan ja ymmärtämään vastauksia paremmin. (Vilkkä 2005, 98.) Myös kehittämishankkeessa pyrimme kysymään mitä-kysymysten lisäksi miksi-kysymyksiä, sillä usein vastausten perustelut antavat enemmän tietoa siitä, mitä vastaaja tarkoittaa. Lisäksi perustelut selventävät ja helpottavat mitä-vastausten ymmärtämistä ja tulkintaa.

Vilkan mukaan (2005, 99-100) laadullisessa tutkimuksessa korostuvat kolme näkökulmaa, jotka ovat konteksti, intentio ja prosessi. Kontekstin huomioiminen tutkimuksessa tarkoittaa, että tutkija selvittää ja kuvaa tutkimuksessaan, millaisiin sosiaalisiin ja ammatillisiin yhteyksiin tutkittava ilmiö liittyy. Kehittämishankkeemme näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen on otettava mukaan lyhyt osuus, jossa kulttuurituotannon asemaa Suomessa kuvaillaan. Lähdemateriaalina toimivat erilaiset koulutus- ja kulttuuripoliittiset

selvitykset ja linjaukset sekä tämänhetkinen kulttuurituotannon alaa käsittelevä tutkimus. Konteksti tarkoittaa myös tutkimustilannetta, johon vaikuttavat erilaiset inhimilliset toiminnot, kuten ilmeet ja eleet. Intention huomioon ottaminen tarkoittaa sitä, että tutkija tarkkailee millaisia motiiveja tai muita tarkoituksia vastaajan puheeseen ja ilmaisuun liittyy. Tutkittava saattaa muunnella tosiasioita, vähätellä tai kaunistella asioita, jotka kaikki johtuvat jostakin tutkijan motiivista. Näiden intentioiden havaitseminen ja tulkitseminen saattaa tuoda tutkimukselle uusia näkökulmia ja paljastaa jotain, minkä havaitseminen muuten olisi vaikeaa. Prosessilla tarkoitetaan tutkimusaikataulun ja tutkimusaineiston keruun ja analyysin suhdetta tutkijan asiaa koskevaan ymmärtämiseen. Kehittämishankkeessa meitä on kaksi tekijää, mikä tuo omat haasteensa tulkintaprosessille. Toisaalta yhteiset keskustelut ja kahden eri ihmisen tekemät päättelyt ja analyysit ovat ehdoton rikkaus, mutta toisaalta prosessin kuvaus on haasteellisempaa kuin yhden tutkijan tapauksessa.

3.3 Aineiston keruusuunnitelma

Kulttuurituotannon koulutusohjelman lehtorit, koulutusjohtaja ja yliopettajat pyrittiin tavoittamaan HumakPron lomake-editorille tehdyn kyselyn avulla. HumakPro on Humanistisen ammattikorkeakoulun Intranet-järjestelmä, jota koko henkilökunta käyttää. Tämän kohderyhmän koko 25 ihmistä ja tavoitteenamme oli saada miltei kaikilta vastaus. Numeraalisena tavoitteena oli noin 20 vastausta. HumakPron lomake-editorille laaditun kyselyn perusrunko on tämän suunnitelman liitteenä (liite 2).

Koulutusohjelmasta valmistuneet opiskelijat eli alumnit pyrittiin tavoittamaan postikyselyn avulla. Lisäksi yhdellä kulttuurituotannon koulutusta tarjoavalla kampuksella järjestettiin haastattelutilaisuus, johon kutsuttiin alueella asuvia HUMAKin alumneja. Lisäksi toisella kampuksella oli suunniteltu pidettäväksi vuoden 2008 alussa alumnipäivä, johon oli tarkoitus koota yhteen mahdollisimman paljon seudulla asuvia kulttuurituotannon koulutusohjelmasta

valmistuneita. Mutta tämä ei valitettavasti aikataulullisista syistä toteutunut, joten emme voineet toteuttaa ryhmähaastattelua siellä kuten olimme alustavasti suunnitelleet.

Työelämän edustajat pyrittiin tavoittamaan joko henkilökohtaisen haastattelun tai kyselyn avulla. Työelämän edustajien haastatteluja tehtiin Turun ja Korpilahden kampusten vaikutusalueilla ja pyrkimyksenä oli saada noin 5-6 haastattelua molemmilta alueilta. Liitimme työelämän edustajien haastattelut osaksi kulttuurituottajaopiskelijoiden tutkimusmetodikurssia Turun ja Korpilahden kampuksella, joten näiden kahden kampuksen lähiympäristön haastattelut tehtiin opiskelijavetoisesti. Opiskelijat saivat käyttöönsä haastattelurungon, jonka avulla he suorittivat haastattelun. Opiskelijat myös litteroivat haastattelun ja analysoivat haastattelun luotettavuutta ja haastattelun onnistumista. Runko on kehittämishankesuunnitelman liitteenä (liite 3). Samaa kysymyspatteristoa käytettiin myös työelämäedustajille lähetetyn postikyselyn runkona.

Kauniaisten ja Joutsenon kampusten lähiseutujen työelämän edustajien näkemykset kartoitettiin postikyselyllä, sillä haastattelumatkojen teko näille alueille olisi vienyt liikaa aikaa sekä olisi ollut liian kallista. Joutsenon ja Kauniaisten kampusten tutkimusmetodikurssi järjestetään eri aikaan kuin Turussa ja Korpilahdella, joten aineiston keruu opiskelijoiden avulla ei tullut näillä alueilla kyseeseen. Työelämäedustajien näkemykset asiasta ovat opetussuunnitelman uudistustyön kannalta erittäin tärkeitä, sillä heillä on parasta tietoa siitä, millaisia taitoja valmistuvat kulttuurituottajat kentällä tarvitsevat. Heillä on myös kokemusta monista työoppijoistamme, joten he kykenevät näkemään, mitä taitoja tällä hetkellä kulttuurituottajaopiskelijoilla on ja mitä heiltä puuttuu.

3.4 Aineiston keruuprosessi

Aluksi päätimme lähteä laatimaan kysymyslomakkeita tämän hetkisestä opetussuunnitelmasta löytyvien teemojen ja kurssien osaamistavoitteiden

pohjalta. Tämä tapa olisi ollut hyvä lähtökohta kyselylle, sillä näin olisimme saaneet tietoa siitä, mitkä opetussuunnitelman sisällöistä koetaan kaikkein tärkeimmiksi, puuttuuko opetussuunnitelmasta jotain tärkeäksi koettuja osaamisalueita sekä olisiko opetussuunnitelmastamme löytynyt jotain vanhentunutta tai muusta syystä pois jätettävää. Lähdimme suunnittelemaan kyselyjä ja haastatteluita listaamalla kaikki tämän hetkisen opetussuunnitelman kurssien oppimistavoitteet. Tehtävä osoittautui kuitenkin hankalaksi, sillä useaan 10 opintopisteen teemaan oli listattu erittäin paljon osaamisalueita ja monet opintojaksojen tavoitteet olivat hyvin korkealentoisia. Tässä esimerkiksi Taiteen tuntemuksen (10 op) kurssin tavoitteet: ”Opiskelija perehtyy taiteen eri muotoihin, historiaan, teoriaan ja peruskäsitteisiin. Hän osallistuu ajankohtaisiin taidetilaisuuksiin ja perehtyy jonkin taiteen osa-alueen tutkimuskirjallisuuteen. Hankkimillaan taidoilla opiskelija osaa arvioida taiteen käsitettä, merkitystä, lajeja, ilmiöitä ja sisältöjä sekä omaa suhdettaan taiteeseen.” (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2006, 94.) Kurssin tavoitteet on kirjattu melko ympäröörästä, minkä lisäksi on syytä miettiä, onko 10 opintopisteen kurssilla edes mahdollista saavuttaa kaikkia mainittuja tavoitteita. Nämä osaamistavoitteet ovat niin laajoja, että eri vastaajien niille antamat merkitykset luultavasti poikkeavat toisistaan hyvin paljon. Lisäksi osaamistavoitteen laajuuteen tai syvyyteen on hyvin vaikea ottaa kantaa. Esimerkiksi jollekulle perehtyminen jonkin taiteen osa-alueen tutkimuskirjallisuuteen tarkoittaa yhden asiatekstiä olevan artikkelin lukaisemista kun taas toiselle se saattaa tarkoittaa laajojen tieteellisten artikkelien läpikäyntiä.

Seuraavaksi suunnittelimme laativamme kysely- ja haastattelurungot kulttuurituotannon osaamiskompetenssien mukaisesti. Kulttuurituotannon alan osaamiskompetenssit määriteltiin vuoden 2005 lopulla, jonka jälkeen niitä on pyritty soveltamaan myös Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelmassa. Kuitenkin myös osaamiskompetenssikohtainen kysely kaatui omaan mahdottomuuteensa, sillä nekin ovat liian laajoja ja epäspesifejä kuvatakseen kulttuurituottajan osaamista sillä tarkkuudella mitä opetussuunnitelman laatiminen vaatii. Lisäksi osaamistavoitteissa oli useita sellaisia kompetensseja, joissa yhteen osaamistavoitteeseen oli yhdistetty sekä

toisiinsa kuulumattomia asioita että eri tasoisia kompetensseja. Esimerkki toisiinsa kuulumattomia kompetensseja yhdistävästä osaamistavoitteesta on seuraava: ”opiskelija kykenee luomaan monialaisia toimijaverkostoja sekä organisoimaan ja johtamaan tuotantoprosesseja kulttuurialalla”.

Toimijaverkostojen luominen ja tuotantoprosessien johtaminen ovat kaksi eri asiaa, joilla saattaa olla joitain yhteisiäkin osaamisvaatimuksia, mutta jotka pääsääntöisesti vaativat erilaista osaamista. Yhteistä näille molemmille voisi olla vuorovaikutustaidot, mutta toisaalta verkoston luomisen ja tuotantoprosessien johtamisen muut taitovaatimukset eroavat toisistaan melko paljon. Hyvä esimerkki monen eritason kompetensseja sisältävästä osaamistavoitteesta on seuraava: ”opiskelija hahmottaa kulttuurialan ammattikentän sekä kykenee seuraamaan sitä niin median, tutkimuksen kuin ajankohtaisen keskustelun tasolla”. Luultavasti suurin osa opiskelijoista oppii opintojensa aikana hahmottamaan kulttuurialan ammattikenttää ja useimmat heistä myös kykenevät seuraamaan sitä median ja ajankohtaisen keskustelunkin tasolla ainakin opintojensa loppuvaiheessa. Epäilemme kuitenkin vahvasti, että monikaan kulttuurituottajaksi valmistuvista opiskelijoista pystyisi seuraamaan kulttuurialan ammattikenttää tutkimuksen tasolla. Jälkimmäisessä esimerkissä oli yksinkertaisia tavoitteita rinnastettuna tavoitteeseen, jota tuskin on mahdollista saavuttaa ainakaan tämän hetkisen opetussuunnitelman avulla.

Kulttuurituotannon valtakunnallisessa työryhmässä kulttuurituotannon amk-tutkinnolle asetetut osaamistavoitteet löytyvät liitteestä (Liite 1).

Koska sekä tämänhetkisen opetussuunnitelman osaamistavoitteet että kulttuurituotannon koulutusohjelman osaamistavoitelistaukset vaikuttivat kyselyn pohjaksi sopimattomilta, päätimme lähteä laatimaan kyselyä niin sanotusti puhtaalta pöydältä. Mietimme ensin, halusimmeko mieluummin kysyä eksakteja kysymyksiä, joista olisi helppo tehdä yleistyksiä ja yhteenvetoja, vai haluaisimmeko antaa vastaajille mahdollisimman suuren vapauden hahmotella vastauksiaan. Pyrimme ottamaan huomioon, että tutkimushaastattelun ja kyselyn laatija on aina tekemisissä sanojen kanssa. Kysymysten muotoilussa auttaa kohderyhmän tuntemus, joka tässä hankkeessa on onneksemme melko hyvä. Ongelmana kuitenkin usein on se, että kysymykset peilaavat tutkijan käsityksiä

tutkittavasta asiasta. Vastaajan on helppo tunnistaa ne ja vastata tutkijan toivomalla tavalla, jolloin tutkimus ei täytä tehtäväänsä. (Vilkkä 2005, 104–105.) Halusimme välttää tämän ja sen vuoksi pyrimme laatimaan kysymyksen mahdollisimman neutraaleiksi ja laajoiksi. Tarkemmat kysymykset tai valmiit vastausvaihtoehdot paljastavat tutkijoiden ennakkoajatukset avoimia kysymyksiä paremmin. Päädyimme avoimiin kysymyksiin myös sen vuoksi, että halusimme vastaajien miettivän asioita laajasti, ilman heidän näkemyksiään rajoittavia vastausvaihtoehtoja. Tietenkin ihmisten vastauksia rajoittavat erilaiset asiat, joihin me emme pysty vaikuttamaan, mutta kuitenkin tuntui luontevammalta olla antamatta kovin tarkkoja kysymysten rajoja saati valmiita vastausvaihtoehtoja. Tähän valintaan sisältyi luonnollisesti riski siitä, että saisimme paljon valmistelemattomia vastauksia, joista olisi mahdotonta tehdä minkäänlaista analyysia. Toinen vaara laajoissa avoimissa kysymyksissä oli se, että ihmiset eivät vaivaudu vastaamaan. Ajattelimme kuitenkin, että koska kyseessä on opetussuunnitelman kehittämistyö, ainakin oman korkeakoulumme henkilökunta pitäisi tärkeänä vastata. Työelämäedustajilta luulimme joutuvamme peräämään vastauksia omaa henkilöstöä enemmän, koska he saattavat ajatella, että korkeakoulujen opetussuunnitelman kehittäminen ei ole heidän päänvaivansa. Todellisuudessa tilanne oli kuitenkin toinen ja saimme vastauksia saman verran sekä työelämän edustajilta että omalta henkilökunnalta.

Alumnien tavoittaminen oli luultua vaikeampaa. Haastattelimme neljää alumnia, mutta yhdelle kampukselle suunniteltu alumnipäivä jäi toteutumatta kehittämishankkeen tekijöistä riippumattomista syistä. Muutaman haastattelemamme alumnin vastaukset olivat todella hyviä ja harkittuja, mikä todennäköisesti johtui siitä, että molemmat olivat jo suhteellisen pitkän työkokemuksen hankkineita aikuis- tai muuntokoulutuksena kulttuurituottajan tutkinnon suorittajia. Toisella kulttuurituotannon kampuksella järjestettiin haastattelutilaisuus, jonne pyydettiin paikalle kaikkia opetussuunnitelman kehittämisestä kiinnostuneita seudulla asuvia HUMAKin alumneja. Tilaisuuden tiedottaminen ei ilmeisesti mennyt aivan suunnitelmien mukaisesti, sillä tilaisuuteen saapui vain kaksi vastikään kulttuurituottajaksi valmistunutta alumnia. Heidän haastattelunsa oli myös tärkeää lähdeaineistoa

kehittämishankkeellemme, mutta heidän haastattelustaan oli helppo nähdä, että heillä ei vielä ollut samaa työkokemuksen antamaa laajaa näkemystä tuottajan työstä kuin muuntokoulutuksen käyneillä alumneilla. He pitäytyivät tarkasti vanhan opetussuunnitelman arvioinnissa ja kertoivat toki auliisti siinä esiintyvistä puutteista. Koska alumnienvastauksia tarvittiin lisää, päätimme kerätä niitä lähettämällä sähköpostikysely melko suurelle joukolle Humakin alumneja.

Lähetimme HUMAKin alumneille postikyselyn, tämän kohderyhmän koko oli 51 henkilöä ja saimme 7 vastausta. Tässä kohderyhmässä oli mukana sekä aikuiskoulutuksen kautta hyväksytyjä opiskelijoita sekä perustutkinnon suorittaneita. Kaikki seitsemän vastaajaa olivat suorittaneet perustutkinnon. Heistä yksi oli valmistunut 2003, yksi 2005 ja kolme 2006 ja kaksi 2007. Viime vuonna valmistuneista toinen toimii päätoimisena tuottajana ja toinen työskentelee kahdessa eri paikassa, toisessa tuotantoassistenttina ja toisessa toiminnanjohtajana. Kahdesta aiemmin valmistuneesta toinen on tällä hetkellä kotona hoitovapaalla mutta toimi aiemmin vs. suunnittelijana ja toinen työskentelee projektikoordinaattorina. Vuonna 2006 ja 2007 valmistuneista yksi työskentelee nuoriso-ohjaajana, yksi on työttömänä ja kolme toimii tuottajanimikkeellä kolmannella sektorilla.

Työelämäedustajilta onnistuimme keräämään haastatteluja, jotka tutkimusmetodikurssin opiskelijat Turussa ja Korpilahdella keräsivät. Idea pyytää opiskelijoita haastattelemaan työelämän edustajia oli hyvä, sillä tällä tavoin opiskelijat saivat todellisen haastattelukokemuksen lisäksi myös tietoa kulttuurituottajan työssä tarvittavista taidoista. Myös opiskelijoiden palaute haastatteluista oli todella hyvää. Koska Joutsenon ja Kauniaisten kampuksilla metodikurssi järjestetään eri aikaan, emme voineet käyttää samaa aineistonkeruumenetelmää niillä alueilla.

Korpilahden metodikurssilaisilta saimme 5 haastattelua, joissa oli edustettuna yksi yritys, yksi yhdistys ja kolme julkisen sektorin kulttuuritoimijaa. Turun seudulta saimme 6 haastattelua, joista kaksi edusti kaupungin organisaatiota,

yksi edusti yhdistystä, yksi säätiötä ja 2 kaksi yritystä joista toinen oli osuuskunta ja toinen osakeyhtiö.

Joutsenon ja Kauniaisten lähialueiden työelämän edustajien vastaukset keräsimme postikyselyn avulla. Kyselyitä lähetimme 31 Kauniaisten alueelle ja Joutsenoon 22. Lähetimme Joutsenon ja Kauniaisten toiminta-alueelle yhteensä 53 haastattelulomaketta, joihin saimme 11 vastausta. Olimme pyytäneet näiden kampusten työssäoppimisesta vastaavilta lehtoreilta listaa heidän alueensa työoppimispaikoista ja lähetimme kyselyn heidän antamiensa listojen mukaan. Vastaajista yksityistä sektoria eli yrittäjiä edusti selkeästi 2 vastaajaa, yksi oli yksityinen oppilaitos ja 6 edustivat julkista sektoria. Kahdesta vastauksesta ei voinut suoraan sanoa oliko kyseessä yritys vain yhdistys. Yhteensä työelämän edustajilta saatiin 22 vastausta, joista puolet saimme postikyselyistä ja puolet metodikurssilaisten suorittamina haastatteluina.

Yhtenä aineistonkeruumenetelmänä käytimme asiantuntijapaneelia, joka koostuu Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman työelämän neuvottelukunnan jäsenistä. Asiantuntijapaneelin aineistoa ei käytetä ensisijaisena lähdeaineistona tässä hankkeessa, vaan se toimii muun aineiston tukena ja keskustelun virittäjänä. Asiantuntijapaneeli on Vilkan (2005, 102) mukaan erityisen hyvä työelämän tutkimushankkeissa, joissa tavoitteena on yhteisen kielen, käsitteiden ja toimintatapojen luominen. Kehittämishankkeessamme asiantuntijaryhmää pyydettiin paneelikeskustelussa puhumaan siitä, millaista osaamista kulttuurituottaja tulevaisuudessa tarvitsee, mikä on myös kehittämishankkeemme tutkimuskysymys. Paneelikeskustelu on julkinen, eli koulutusohjelman henkilökunta kuuntelee sitä, jolloin ehkä yhtä rehelliseen keskusteluun ei päästä kuin siinä tapauksessa, jos ryhmä keskustelisi asiasta ilman yleisöä. Paneelikeskustelulla on myös muita tavoitteita kuin aineistonkeruu hankettamme varten, eli se toimii myös eräänlaisena keskustelutilaisuutena ja foorumina henkilökunnan ja asiantuntijoiden välillä. Lisäksi se toi kehittämishankkeemme kysymyksenasettelun muun henkilökunnan tietoisuuteen ja orientoi henkilöstöä tulevaan opetussuunnitelman uudistustyöhön. Asiantuntijapaneeli toimi kehittämishankkeessamme siis

toiminnallisena välineenä sekä aineiston keruussa että kehittämishankkeessa käytävän keskustelun jalkauttajana muun henkilöstön keskuuteen.

4. KULTTUURITUOTANNON AMMATILLINEN OSAAMINEN

4.1. Kulttuurituotannon osaamisvaateet aineiston perusteella

Seuraavaksi esittelemme aineistostamme saadut tulokset. Kulttuurituottajan tärkeimpiä taitoja kartoitimme kaikilta vastaajaryhmiltä. Lisäksi työelämän edustajilta ja alumneilta kysyimme, puuttuuko kulttuurituotannon koulutusohjelmasta valmistuvilta opiskelijoilta joitain taitoja ja jos, niin mitä. Tätä kysymystä ei esitetty koulutusohjelman omalle henkilöstölle, sillä arvelimme tähän löytyvän vastauksen paremmin niiden joukosta, jotka kentällä toimivat ja tuntevat sekä työelämän vaateet että vastavalmistuneiden kulttuurituottajien osaamisen. Työelämäedustajathan oli valittu koulutusohjelman kampusten työelämäverkostojen joukosta, joten heillä oli kokemusta omakohtaista kokemusta koulutusohjelmassa opiskelevien ja koulutusohjelmasta valmistuneiden parista. Tähän kysymykseen jotkut vastaajista kieltäytyivät vastaamasta, sillä heidän mukaansa tällaista asiaa ei voida yleistää. Useimmat kuitenkin osasivat nimetä yhden tai muutamia osaamisalueita, joilla puutteita ilmenee.

Yhdellä kysymyksellä kartoitimme erikseen sitä, miten vastaajat arvioivat kulttuurituottajan työn ja osaamisvaatimusten muuttuvan tulevaisuudessa. Tämä kysymys esitettiin kaikille vastaajaryhmille ja kysymysten vastaukset esitetään kaikkien vastaajaryhmien yhteenvetona. Tarkoituksena on luonnehtia kulttuurituotannon alan tulevaisuutta ja siihen liittyviä skenaarioita, eikä meistä ollut tarkoituksenmukaista eritellä eri vastaajien arvioita tulevaisuudesta. Tärkeintä oli nostaa esille eniten mainittuja kehityskulkuja ja niihin liittyviä osaamisvaatimuksia.

Työelämän edustajille laadittu kysely

Työelämän edustajilta haimme vastauksia siihen, millaista osaamista kulttuurintuottaja tarvitsee menestyäkseen kentällä. Eri vastaajien tarkemmat määritelmät poikkesivat toisistaan jonkin verran, koska meillä ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja. Eniten mainintoja saivat laaja-alainen kulttuurin sisältöosaaminen, jota ilman kulttuurintuottaja ei pysty toimimaan kentällä uskottavasti, ihmissuhdetaidot, joita tarvitaan jokaisessa tuotannossa ja rahoitusosaaminen, johon kuuluu sekä taloushallinta, erilaisten rahoituslähteiden tunteminen ja niiden käyttäminen sujuvasti. Nämä saivat ehdottomasti eniten mainintoja sekä työelämäedustajien haastatteluissa että kyselyissä.

Muita mainintoja kentällä tarvittavaan osaamiseen saivat kokonaisuuden hallinta, markkinointi ja tuotteistaminen, viestintäosaaminen, verkostoitumisen tärkeys, visionäärisyys, luovuus sekä myyntityö.

Työelämälle lähetetyissä kyselyissä kolmeksi tärkeimmäksi taidoksi nousivat vuorovaikutustaidot eli ihmissuhdetaidot, rahoitusosaaminen laajasti käsitettynä pitäen sisällään myös taloudellisen osaamisen sekä muista kohderyhmien vastauksista poiketen luovuus. Muita mainintoja saivat organisointikyky ja paineensietokyky, verkostoitumisen tärkeys, markkinointi ja tuotteistamisosaaminen sekä yleissivistys, joka pitää sisällään laajan näkemyksen kulttuurista ja sen mahdollisuuksista. Mielenkiintoisena yksityiskohtana voi pitää sitä, että tekniset taidot eivät ole kolmen tärkeimmän taidon joukossa, vaikka ne mainitaan neljäntenä ”millaisia taitoja tuottaja tarvitsee” –listassa.

Työelämän haastattelut

Työelämälle tehdyissä suullisten haastatteluiden vastauksissa eniten painottuivat sosiaaliset taidot, joilla tarkoitettiin kykyä tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja pärjätä erilaisissa sosiaalisissa viiteryhmissä. Vastauksissa painotettiin

toistuvasti kulttuurikentän pienuutta ja sitä kuinka ns. hankalan ihmisen maine kiirii kyllä työnantajalta toiselle. Keskusteleminen, kuunteleminen ja toisten näkökulmien ymmärtäminen nousivat toistuvasti esiin vastauksissa. Moni työnantajan edustaja tuntui ajattelevan, että sosiaalisesti lahjakas kulttuurituottaja pärjää missä vain ja hänellä on mahdollisuus opetella muita työssä vaadittavia taitoja oikealla asenteella. Sosiaalisesti lahjakkaan työntekijän rooliin kuuluu joustavuus, avoimuus, rohkeus ja ennakkoluulottomuus uusille asioille ja ajatuksille.

Haastattelussa korostui myös verkostoitumisen tärkeys, joka piti sisällään erilaisia tulkintoja. Joidenkin työnantajien mielestäsi se on tärkeää siksi, että tietää mistä ja keneltä pystyt hankkimaan tuotannoissasi tarpeellista tietoa ja tavaraa, kun taas toiset painottavat verkostoitumisessa kykyä osata nähdä mahdollisuuksia siellä missä muut eivät niitä näe sekä kykyä tuoda yhteen asioita ja ihmisiä ja löytää yhteyksiä niiden välille. Tuottaja koetaan asioiden mahdollistajana ja siksi on niin tärkeää, että hän tietää mahdollisimman monesta eri alueesta jonkin verran. Eri kulttuurin osa-alueiden tuntemus on tärkeää, jotta osaa kertoa esimerkiksi valo- ja ääni-ihmiselle tai graafikolle mitä haluaa. Laaja yleissivistys nähtiin myös kulttuurituottajalle eduksi, koska se edesauttaa toimimista erilaisten ihmisen kanssa erilaisissa produktiossa. Yleissivistyksen lisäksi mainittiin myös kyky nähdä ja ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotta pystyy uusiutumaan ja tarjoamaan kulttuurinkuluttajille sellaisia tuotteita mitä he haluavat nyt. Myös prosessin hallinnan taitoja korostettiin sekä kykyä nähdä kokonaisuuksia. Hyvä ajanhallinta ja stressinsietokyky olisi suotavaa myös omata, koska projektien päällekkäisyyksien takia kulttuurituottaja joutuu välillä työskentelemään voimiensa äärirajoilla.

Yhä kansainvälistyvässä maailmassa pidettiin myös tärkeänä kielitaitoa sekä monikulttuurista osaamista eli valmiutta kohdata kohderyhmänä eri kulttuurista lähtöisin olevia ihmisiä. Tämä sisältää myös etnisten kulttuurien lisäksi myös muut erilaiset vähemmistöt. Myös medialukutaito mainittiin kerran samoin kuin kirjoittaminen ja graafiset taidot. Lisäksi tuotteistaminen, markkinointi, juridiikka eli

sopimusoikeus, kirjapito (osana taloushallintoa) saivat myös muutaman maininnan.

Tärkeimpiä taitoja kulttuurituottajalle työelämän edustajille tehdyn kyselyn mukaan ovat talouteen liittyvät kysymykset eli rahoituskanavien tunteminen sekä niiden laaja-alainen hallitseminen. Eri rahoitusmallien hahmottaminen nousi esiin melkein kaikissa vastauksissa, ja kulttuurituottajilta toivottiin mahdollisimman laajaa osaamista talouden ja rahoituksen kentällä. Apurahojen hakuprosessin tuntemisen lisäksi toivottiin EU-rahoituksen osaamista, sponsoroinnin mahdollisuuksien laajaa hyödyntämistä sekä kykyä lukea rahoitushakemusten tekstejä ja muokata niiden pohjalta omaa hakemustaan. Lisäksi vaaditaan osaamista käytännön taloushallinnosta kuten kirjanpidosta, budjetoinnista yms.

Lisäksi useita mainintoja sai luovuus, jolla tarkoitettiin luovaa ongelmanratkaisukykyä, eli sitä että osaa toimia vaikeissa ja ennalta-arvaamattomissa tilanteissa nopeasti ja ripeästi. Tuottaja tarvitsee myös paineensietokykyä, joka sisältää ns. kyllin hyvä-asenteen, toisin sanoen kulttuurituottajan pitää pystyä hyväksymään se, että asiat voi aina tehdä paremmin mutta loputon viilaaminen ja itsesyyttely ei kuitenkaan auta eikä vie asioita eteenpäin.

Alumnien haastattelut

Viime vuonna valmistuneiden alumnien mielestä kulttuurituottaja tarvitsee kentällä menestyäkseen tiedottamisen taitoa, markkinointiosaamista, tietoa sponsoroinnin mahdollisuuksista sekä kykyä hoitaa lupa-asiat kuntoon erilaisissa kulttuuriproduktioissa. Lisäksi he painottivat myös tietotekniikkaosaamista, jolla he tarkoittivat kykyä tuottaa itse mainos- ja markkinointimateriaalia. Toisen alumnin mielestä perussihteerin taidot ovat tärkeitä kulttuurituottajalle, varsinkin jos hän toimii kolmannella sektorilla. Mutta kumpikaan heistä ei vielä ole ollut mukana työelämässä, joten heillä ei ole ns. kantapään kautta opittua kokemusta siitä, millaisia taitoja ja osaamista kulttuurituottaja todella tarvitsee. Toinen mainitsee, että jossain organisaatioissa oletetaan kulttuurituottajan olevan

ihmeolento, joka hoitaa sekä graafikon, promoottorin ja lakimiehen tehtävät tuottamisensa ohessa.

Kolmeksi tärkeimmäksi taidoksi he nostavat koulussa painotetut sosiaaliset taidot, jonka he niputtavat yhteen verkostoitumisen kanssa, atk-aidot ja markkinointi- ja liiketalousosaamisen.

Muuntokoulutuksesta valmistuneet alumnit listasivat kulttuurituottajan osaamis- ja taitoalueiksi laajan kokonaisuuden, jossa tärkeimmiksi ominaisuuksiksi nousivat rohkeus ja ennakkoluulottomuus. Kentällä menestyäkseen kulttuurituottajalla täytyy olla

luovuutta resurssien etsinnässä ja kykyä nähdä monialaisuuden, verkostojen ja rajojen ylittämisen vahvuus. Tärkeää on myös laaja yhteiskunnallinen näkemys ja ymmärrys siitä millaista kulttuuria nyt kaivataan, koska ei kannata tehdä sitä mitä muut jo tekevät. Yrittäjähenki ja uskallus ottaa riskejä sekä taito kehittää sekä omaa että organisaation toimintaa nähdään myös oleellisena osana kulttuurituottajan osaamisarsenaalia. Tähän ei vaikuta se millä sektorilla kulttuurituottaja työskentelee, sillä vaikka tuottaja työskentelisi tarkkaan määrätyssä projektissa tai laitoksessa, on hänen osattava kehittää sitä. Tähän päästään uusia ovia rohkeasti avaamalla ja mahdollisuuksia haastelemalla. Tuottajat voivat toimia myös yrittäjäpohjalta, mikä kehittää alaa entisestään. Tuottajan perustaitoihin kuuluu resurssien etsintä, mikä on myös yritystoiminnan perusta. Tuottajan työnkuvaan on näin sisäänkirjoitettuna myös yrittäjäyys.

Myös kyky löytää rahoitusta ja uusia rahoituskanavia kulttuurille nähtiin hyvin tärkeänä osaamisalueena. Tuottajan on tunnettava rahoituskenttä mahdollisimman laajasti, hänen on tunnettava kulttuurirahoituksen lisäksi myös EU-ohjelmat, ministeriöiden avustusjärjestelmät, läänien, maakuntaliittojen ja kuntien tarjoamat mahdollisuudet. Hänen on osattava myydä omia kulttuuri-ideoitaan oman alansa ulkopuolelle sekä pystyttävä ennakkoluulottomasti tuotteistamaan ideoita rahoitusmahdollisuuksien mukaan. Rahoitusohjelmien ohessa täytyy tuntea

yrittäjärahoituksen ja sponsoroinnin mahdollisuudet. Lisäksi on osattava hankkia lahjoituksia ja ei-rahallista tukea hankkeille.

Tuottajan osaamisalueeseen kuuluu myös kyky osata etsiä uusia rahoitusmuotoja vakiintuneille laitoksille ja yhteisöille. Raha pitää pystyä näkemään mahdollisuutena eikä uhkana, painottava molemmat alumnit.

Positiivisen asenteen merkitystä työskentelyssä alumnit korostivat, eli jos on avoin mieli ja halu oppia uutta niin mahdollisuudet työskennellä kulttuurikentän eri sektoreilla ovat lähes rajattomat.

Yksi alumneista korosti myös tuottajan vahvaa moraalia ja arvomaailmaa, joilla hän pystyy edesauttamaan kunnianhimoisten kulttuurituotteiden syntyä ja kehittämään kulttuurityön laatua. Samalla hän muistutti, että kulttuurityössä pitäisi muistaa kulttuurin merkitys arvo- ja asennekasvatuksen välineenä, koska juuri se tekee alasta erityisen ja arvokkaan. Usein nämä sisällölliset tekijät ovat taiteellisen johdon vastuulla, mutta tuottajan on ymmärrettävä ne ja pyrittävä ratkaisuille niiden vahvistamiseen. Tuottajan on ymmärrettävä taiteilijan ammattitaito ja toimittava tulkkina taiteilijan ja taiteen kuluttajan välillä. Tuottajan on tunnettava ja arvostettava taitelijan työtä ja näkemystä.

Lisäksi mainittiin, että tuottajan on osattava verkostoitua ja että hänen sosiaaliset taitonsa on oltava erittäin hyvät. Verkostoituminen ymmärrettiin laajasti ja sillä tarkoitettiin sekä kykyä verkostoitua oman kulttuurikentän sisällä että myös kentän ulkopuolella. Hyvän kulttuurituottajan verkostot ovat laajat ja ulottuvat monipuolisesti yhteiskunnan eri sektoreille. Niihin kuuluvat sekä virkamiehet, eri alojen taiteilijat, tutkijat, oppilaitosten henkilökunta että toiset kulttuurituottajatkin.

Tuottajalla on oltava myös hyvät hermot ja kyky tehdä useaa asiaa yhtä aikaa. Projekteissa on suvantovaiheita ja hektisiä kohokohtia, jolloin kolmen projektin loppuraportti saattaa osua samalle viikolle. Tuottajan on pysyttävä henkisenä selkärankana eikä hänellä ole varaa menettää hermojaan julkisesti

työryhmänsä edessä. Kulttuurituottajan pitää olla se kallio, johon koko muu työryhmä pystyy luottamaan.

Kulttuurituotannon koulutusohjelman henkilöstö

Seuraavaksi puramme koulutusohjelman henkilöstön vastaukset kysymykseen, jossa tiedusteltiin, mitä kulttuurintuottajan tulee osata. Saimme laajan kirjon erilaisia osaamisalueita, joiden painotukset vaihtelivat jonkin verran. Vastaukset poikkesivat aika paljon muiden kyselyn kohderyhmän vastauksista ja niiden välillä oli suuri hajonta. Tämä saattaa johtua siitä, että jokainen lehtoreista katsoo kulttuurituottajan osaamisvaateita ainakin jonkin verran oman erityisosaamisensa näkökulmasta, jolloin siihen liittyvät osaamisvaateet ovat ehkä muita korostuneempia. Tämä on tietenkin aivan luonnollista, eikä vähennä vastausten arvoa kyselyn aineistona. Se kuitenkin tekee vastausten yhteenvetämisen hankalaksi.

Kuitenkin eniten mainintoja saivat kulttuurin sisältöosaaminen, jolla tarkoitettiin sekä laajaa yleissivistystä taiteen ja kulttuurin sisällöistä sekä laaja-alaista näkemystä kulttuurin mahdollisuuksista. Näyttää myös siltä, että yksi kulttuurituottajan tärkeimmistä osaamisalueista on rahoitus- ja talousosaaminen, koska se mainittiin niin monessa lomakkeessa. Tällä tarkoitettiin sekä laajempaa kokonaisvaltaista rahoituskanavien tuntemusta että operationaalisia taitoja.

Lisäksi myös viestintäosaaminen ja organisointitaidot, joihin oli joissakin vastauksissa sisällytetty myös projektinhallinta-osaaminen, koettiin tärkeiksi kulttuurituottajalle. Mielenkiintoista oli projektinhallinta-osaamisen saama muutamien harvainten maininnat verrattuna alumnien ja työelämän haastatteluihin, jossa sitä korostettiin paljon enemmän. Tämä saattaa kertoa siitä, että koulutusohjelman sisällä kulttuurituotannon alan projektiluontoisuutta ei ole ymmärretty samalla tavalla kuin kentällä.

Samoin tuotannollinen osaaminen sekä markkinointitaidot ovat koulutusohjelman henkilökunnan vastaajien mielestä kulttuurituottajan oleellista osaamista. Markkinointi on myös mielenkiintoinen poikkeus, koska ainoastaan henkilökunnan vastauksissa se mainitaan näin vahvasti.

Maininnan saivat myös taiteen tuntemus, tutkimuksellinen osaaminen, kirjallinen esittäminen sekä yhteiskunnallinen toiminta sekä realistinen itsearviointi.

Lisäksi pyysimme vastaajia luettelemaan kulttuurituottajalle kolme tärkeintä taitoa. Tässä kysymyksessä koulutusohjelman vastaajien parissa kannatusta kulttuurituottajan tärkeimmiksi taidoiksi saivat tuotannollinen osaaminen sisältäen mm. organisointikyvyn, rahoitus- ja talousosaamisen sekä vahvan kulttuurialan tuntemuksen. Lisäksi useita mainintoja saivat yleissivistys ja luovuus, jolla tarkoitettiin kykyä luovaan ongelman ratkaisuun. Myös hyvät sosiaaliset taidot, myyntityön osaaminen ja markkinointi- ja viestintäosaaminen mainittiin muutaman kerran.

Mitä osaamista tämän hetken tuottajilta puuttuu?

Seuraavaksi avaamme sekä työelämäedustajien että alumnien vastauksia kysymykseen, jossa tiedusteltiin tämän hetken kulttuurituottajilta mahdollisesti puuttuvia taitoja ja osaamista. Tätä kysymystä ei esitetty koulutusohjelman henkilöstölle, vaikka heilläkin varmasti olisi asiasta ollut mielipide. Ajattelimme kuitenkin, että luotettavampi arvio siitä, mitä taitoja tuottajilla mahdollisesti puuttuu, saadaan työelämän suunnalta, eli alumneilta sekä työelämän yhteistyökumppaneilta.

Ylivoimaisesti eniten kulttuurituottajilta arvioitiin puuttuvan rahoitukseen ja talousasioihin liittyviä taitoja. Koska vastausvaihtoehtoja ei ollut annettu valmiina, eri vastaajien tarkemmat määritelmät poikkesivat toisistaan jonkin verran. Yleisimmin kaivattiin rahoituksen hakemiseen liittyviä taitoja eli eri rahoituslähteiden tuntemusta ja luovaa yhdistelemistä sekä taloudellista ajattelua

yleensäkin. Toinen useita mainintoja saanut puute tuottajilla oli julkisen rahoituksen hakemiseen liittyvä osaaminen eli sekä julkisen rahoituksen lähteiden tunteminen että rahoitushakemusten kirjoittamiseen liittyvä osaaminen. Myös hinnoittelu, verotus ja taloushallinto saivat useita mainintoja.

Useat vastaajat totesivat tuottajilta puuttuvan markkinoinnillista ajattelukykyä, eli myynti- ja markkinointiosaamista, asiakastuntemusta sekä tuotteistamisosaamista. Yhtä yleinen kulttuurituottajilta puuttuva osaamisalue oli kulttuuripolitiikan ja yhteiskunnan rakenteiden ja vaikutusmahdollisuuksien tuntemus. Lisäksi tämän hetken kulttuurituottajilta todettiin puuttuvan ideointikykyä, uskallusta ja vahvaa näkemystä omaan alaan liittyen.

Jokseenkin paljon mainintoja saivat myös lakiasiat, muun muassa sopimusoikeus, vero-oikeus ja työoikeus, sekä ATK-taidot, johtamistaidot sekä vuorovaikutustaidot. Vain yksi vastaaja totesi kulttuurituottajilta puuttuvan teknisiä taitoja, kirjallisen ilmaisun osaamista ja alan toimintatapojen tuntemusta.

Näyttää siis siltä, että yksi kulttuurituottajan tärkeimmistä osaamisalueista on rahoitus- ja talousosaaminen, joka sattuu myös olemaan se osaamisalue, joka heiltä useimmin puuttuu tai joka jää heikommalle painolle tutkinnossa. Huomionarvoista oli myös se, että taloustaidoista useimpia mainintoja sai eri rahoituslähteiden tuntemus ja taloudellinen ajattelu, kun taas talousasioihin liittyvät operationaaliset taidot saivat vähemmän huomiota. Tämä saattaa kirjoittajien arvion mukaan johtua siitä, että operationaaliset taidot kuten kirjanpito ja budjetin laatiminen ovat taitoja, jotka on suhteellisen helppo oppia työtä tekemällä, kunhan korkeampitasoinen taloudellinen ajattelu on hallussa. Toisaalta hyväkään kirjanpidon osaaminen ei takaa laaja-alaisempaa taloudellisten asioiden hallintaa, joka taas saattaa olla vaikeampaa hankkia työn ohella. Joka tapauksessa sekä talouteen ja rahoitukseen liittyvät laajempialaiset osaamisalueet että niihin liittyvät operationaaliset taidot koettiin puutteellisiksi tämän hetken kulttuurituottajilla, joten voidaan todeta, että näiden painottaminen entistä enemmän tulevassa opetussuunnitelmassa on tärkeää.

Kulttuurituottajan markkinoinnillinen ajattelu ja siihen liittyvä osaaminen oli myös kulttuurituottajan tärkeimpien taitojen joukossa ja joka myös tuottajilta usein koettiin puuttuvan. Tällä saattaa olla tekemistä sen kanssa, millaisia opiskelijoita valikoituu kulttuurituotannon alaa opiskelemaan. Alalle saattaa hakeutua sellaisia ihmisiä, jotka haluavat työskennellä kulttuurin parissa, mutta joille kulttuurin tuotanto ja siihen liittyvät aspektit ovat vieraita. Opiskelijan asenne saattaa usein olla markkinointia ja kaupallistumista vastustava, jolloin näiden alueiden osaaminen ei tunnu ainakaan vielä opiskeluaikana tärkeältä tai kiinnostavalta. Tällä hetkellä opetussuunnitelmassa opiskellaan markkinointia yhden pakollisen kurssin verran, minkä lisäksi opiskelijan on mahdollista valita markkinointiviestinnän tai tuotteistamisen kurssit. Opiskelijalla on siis halutessaan mahdollisuus saada melko vahva osaaminen markkinoinnin alalta, mutta jos osaamisalue on pelkän pakollisen kurssin varassa, se jää pakostikin melko pintapuoliseksi. Lisäksi kirjoittajien tuntuman mukaan markkinoinnin opiskeleminen keskittyy vahvasti markkinoinnin eri keinojen ja teorioiden tuntemukseen, mutta näiden oppien soveltaminen ja juurtuminen ajattelua ohjaaviksi käytänteiksi ei ehdi tapahtua.

Yksi kolmesta useimmin mainitusta puutteesta tuottajien osaamisessa oli kulttuuripolitiikan ja yhteiskunnan rakenteiden tuntemus. Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä taitoja etenkin niille opiskelijoille, jotka sijoittuvat julkisen sektorin palvelukseen sekä niille, jotka työskentelevät erilaisissa julkisen sektorin rahoittamissa hankkeissa. Yleisempi kulttuuripolitiikan tuntemus ja kulttuuria koskevan päätöksenteon ja vaikutusmahdollisuuksien väylien tuntemus taas tuntuisi olevan kaikkien kulttuurituottajan yhteisiä kompetenssivaatimuksia. Kulttuurin hallintoa etenkin kunnan ja valtion näkökulmasta opiskellaan yhdellä pakollisiin opintoihin kuuluvalla kurssilla ja eri taiteenlajien asemaa yhteiskunnassa tarkastellaan myös pakollisella taide ja kulttuuri yhteiskunnassa - kurssilla, mutta saattaa olla, että kulttuuripolitiikan syvällisempään ymmärrykseen ei pakollisten opintojen puitteissa ole mahdollista päästä. Kulttuuripolitiikan opintojakso on tarjolla valinnaisena opintojaksona, mutta se on osoittautunut hyvin epäsuosituksi opiskelijoiden keskuudessa.

Vähemmän mainintoja saaneet taidot eli lakiasiat, atk-aidot ja johtamistaidot saattavat olla taitoja, jotka eivät kaikilla toimialoilla ja kaikissa tehtävissä ole yhtä tarpeellisia kuin toisissa. Myös asema organisaatiossa vaikuttaa näiden tehtävien tarpeellisuuteen. Suorittavalla tasolla johtamistaidot ja lakiasiat eivät ole yhtä olennaisia tehtävistä suoriutumisen kannalta. Atk-aidot taas ovat olennaisia suorittavan tason tietyissä tehtävissä, kun taas projektin johtotehtävissä tai asiantuntijatehtävissä ne tuskin ovat kovinkaan tärkeitä. Olettaen tietenkin, että atk-taidoilla tässä tarkoitetaan jotain muuta kuin perus atk-taitoja. Näiden taitojen riippuvuus tehtävätasosta ja –kentästä varmasti selittää, miksi ne eivät saaneet yhtä paljon mainintoja kuin esimerkiksi rahoitus- ja talousosaaminen, joka on tuottajan olennainen ydintaito tehtävätasosta ja –kentästä riippumatta. Pääätettäessä näiden osaamisalueiden asemaa uudessa opetussuunnitelmassa pitäisi ottaa kantaa siihen, minkä tason tehtäviin opiskelijoita koulutamme. Vuorovaikutustaidot ovat yksi niistä melko lukuisia mainintoja saaneista taidoista, joita kulttuurituottaja tarvitsee tehtävätasosta ja sektorista riippumatta. Vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset taidot myös nimettiin yhdeksi kaikkein olennaisimmista kulttuurituottajan taidoista. Tästä voidaan päätellä, että suurella osalla kentällä toimivista kulttuurituottajista tai kulttuurituottajaopiskelijoista vuorovaikutusosaaminen on jokseenkin kunnossa, kun taas vuorovaikutusosaamisen puuttuvaksi taidoksi maininneiden vastaajien kommentit osoittavat, että joukossa on niitäkin, joilla vuorovaikutustaidot ovat puutteelliset. Tähän siis on edelleenkin syytä kiinnittää huomiota sekä opiskelijavalinnassa että koulutuksen suunnittelussa.

Mitkä taidot tulevaisuudessa korostuvat?

Vastaajia pyydettiin kuvailemaan millaiseksi kulttuurituotannon ala muuttuu tulevaisuudessa ja millaiset taidot ja millainen osaaminen kulttuurituotannon alalla tulevat korostumaan. Nämä kysymykset esitettiin kaikille vastaajaryhmille. Ehdottomasti yleisin tulevaisuusskenaario vastaajien joukossa oli kulttuurituotannon alan yrittäjämäistyminen. Sekä yrittäjämäinen toiminta julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioissa, yrittäjyys itsensä työllistämisenä että kulttuuripalvelujen ulkoistaminen ja ostaminen yksityisen sektorin

palvelutarjoajilta tulevat vastaajien arvioiden mukaan lisääntymään tulevaisuudessa. Kulttuurituottajien työllistyminen yksityiselle sektorille muun muassa asiakastapahtumien järjestäjäksi muun kuin kulttuurialan yrityksiin tulee lisääntymään, ja kulttuurialan ja yksityisen sektorin yhteistyö kasvaa ja monipuolistuu. Kuntien kulttuurituotanto vähenee tulevaisuudessa edelleen samoin kuin kulttuurin julkinen rahoitus yleensäkin. Kulttuuripalveluja ostetaan yhä enemmän ostopalveluina, joten kulttuurituotannon toimijoiden yrittäjyys tulee lisääntymään. Kilpailu alalla tulee kiristymään ja toiminta ammattimaistumaan, minkä vuoksi yrittäjätaitojen katsotaan korostuvan voimakkaasti tulevaisuudessa. Muutamissa vastauksissa toivottiin tuottajilta nykyistä parempaa bisnesvainua ja liiketoimintaosaamista. Asiantuntijapaneelissa oltiin sitä mieltä, että kulttuuritoiminnassa säilyy tulevaisuudessa kaksi erillistä linjaa. Toisaalta tulevaisuudessa korostuvat kulttuurialan megalomaanisat kaupalliset hankkeet ja toisaalta pienimuotoinen ruohonjuuritason kulttuuritoiminta. Molempia tarvitaan myös tulevaisuudessa ja molemmille alueille sijoittuu tulevaisuuden kulttuurituottajia. Kirjoittajat toteavat, että tämän hetken kulttuurituottajakoulutus kyllä vastaa jälkimmäisen alueen tarpeisiin, mutta suurimuotoisten kaupallisten projektin toteuttamiseen tarvittavaa osaamista ainakaan HUMAKin kulttuurituotannon koulutus ei pysty tarjoamaan. Opetussuunnitelman uudistamisesta vastaavien ihmisten vastuulla on määritellä, säilyykö tämä koulutuksen orientaationa myös tulevaisuudessa.

Hyvin useissa vastauksissa korostettiin myös alan projektimaisuuden ja poikkisektoraalisuuden lisääntymistä sekä monikulttuuristumista ja kansainvälistymistä. Sen lisäksi, että alan painopiste siirtyy nykyistä enemmän yksityiselle sektorille, nähtiin myös julkisrahoitteisen toiminnan muuttuvan tulevaisuudessa entistä enemmän projektiluontoiseksi. Joissakin vastauksissa projektimaisuutta vähän pelättiin, mutta yhtä kaikki projektimaiseen toimintaan liittyvät taidot kuten projektinjohtaminen, kokonaisuuksien hallinta, epävarmuuden sietokyky ja tavoitteellisuus tulevat korostumaan tulevaisuuden kulttuurituottajan osaamisvaatimuksissa. Poikkisektoraalisuus ja kulttuurin ymmärtäminen olennaisena välineenä esimerkiksi sosiaali- ja hyvinvointityössä tulee tulevaisuudessa korostumaan. Ala tulee kansainvälistymään voimakkaasti ja

monikulttuurisuus pitää entistä enemmän ottaa huomioon kaikessa kulttuuritoiminnassa. Kulttuuri voi toimia identiteetin rakennuksen apuna ja esimerkiksi sopeutumisen väylänä. Myös kielitaidon merkitystä korostettiin, joskin yleinen kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen korostuivat vastauksissa huomattavasti kielitaitoa enemmän. Myös asiantuntijapaneelissa, jossa keskityttiin lähinnä juuri kulttuurituotannon tulevaisuuteen, korostettiin poikkisektoraalisuutta ja kansainvälistymistä voimakkaasti. Ditte Winqvistin mukaan kuntien kulttuuribudjetti ei tule tulevaisuudessa kasvamaan, vaan rahoja kulttuurille pitää löytää muiden sektorien budjeteista (Winqvist 2008).

Kulttuurituottajilta toivottiin myös uusien rahoitusmahdollisuuksien tuntemusta ja innovatiivisten yhteistyömahdollisuuksien löytämistä. Myös markkinoinnin ja viestinnän suhteen korostettiin kovasti innovatiivisuutta ja kykyä löytää valtaväylien joukosta houkuttelevia, kohdistetumpia medioita ja käyttää niitä. Muutamissa vastauksissa todettiin tulevaisuudessa korostuvan uusien asioiden hyödyntämisen, luovien ratkaisujen löytämisen ja erilaisten innovatiivisten yhteistyömahdollisuuksien löytämisen kykyjä, jos näitä kyvyiksi voi edes kutsua. Joka tapauksessa käytännön osaamisen lisäksi eri taitojen luova yhdistely ja kyky nähdä hyödyntämättömiä mahdollisuuksia ja ottaa ne käyttöön korostuivat myös monessa vastauksessa.

Muutamia yksittäisiä mainintoja saivat muun muassa tietotekniikka, viestintä, kehittämisosaaminen, johtaminen, kulttuuripolitiikka ja taiteen ja kulttuurin ymmärtäminen.

4.2 Katsaus raportteihin ja tutkimuksiin kulttuurituotannon osalta

Onko kulttuurilla vientiä –hankeraportin mukaan yksi Suomalaisen kulttuurituotannon vahvuuksista on korkeatasoisessa koulutuksessa. Koulutukseen lasketaan mukaan niin taidekoulutus kuin kulttuurialan ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutus. Raportin mukaan tavoitteena on, että luova talous nostaisi Suomen kilpailukyvyyn jälleen maailman ykköseksi ja

kulttuurituotannon yritysten määrä nousisi 40 000 yritykseen. Tavoitteena on myös, että kulttuurituotanto tuottaisi 10 prosentin osuuden Suomen bruttokansantuotteesta. Raportissa todetaan alan vahvuutena olevan vahva taiteen ydinalojen osaaminen ja luovuus, kun taas luovan alan liiketoimintaosaaminen, kulttuurivientiosaaminen ja immateriaalioikeuksien hallinta ovat tämän hetkisen koulutuksen heikkouksia. (Koivunen 2004.)

Mitchell ja Lagerström (2005) tekivät tutkimuksen uusista osaamistarpeista taiteen ja kulttuurin eri osa-alueilla. Tutkimuksen keskeisemmät tulokset perustuvat delfoityyppiseen asiantuntijakyselyyn. Kyselyn perusteella asiantuntijat näkivät tärkeiksi seuraavat osaamisalueet: liike- ja yritystalouden tuntemus, mainonta ja markkinointi, sopimusoikeus ja sopimuskäytännöt, yleisöanalyysit ja kansainvälistymistaidot. Yleisesti asiantuntijat totesivat näiden taitojen olevan tarpeellisia, joskin niiden painotukset vaihtelivat suurestikin kulttuurisektorin eri osa-alueilla. Vaikeaksi koettiin myös näiden sisältöjen liittäminen esimerkiksi osaksi taidekoulutusta, mikä toisaalta puoltaa kulttuurituotannon alan koulutuksen tarpeellisuutta. Raportissa myös todetaan, että esimerkiksi Onko kulttuurilla vientiä –hankeraportin tavoitteena oleva kulttuurisektorin kasvu ja kehitys tulevat riippumaan sekä luovien ydinalueiden ammattitoiminnan uudistumisesta samoin kuin koulutusjärjestelmien kyvystä vastata asiantuntijoiden esittämiin osaamistarpeisiin.

Luovan alan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015 mukaan tuottajaosaaminen tulee luovilla aloilla korostumaan entisestään. Kehittämisstrategian mukaan tuottajia tarvitaan, jotta luovan alan pienyrittäjät pystyisivät keskittymään ydinosaaamiseensa ja antamaan esimerkiksi osan tehtävistä jollekulle ulkopuolisille. Esimerkkeinä ulkoistettavista alueista mainittiin talous, hallinto ja myynti. Lisäksi strategian mukaan nykyistä ammattikorkeakouluopetusta tulisi kehittää paremmin sekä työelämää että liike-elämän toimintaympäristöä vastaavaksi. Voimakkaita trendejä heidän mukaansa ovat verkostoituminen, toimialojen konvergoituminen sekä poikkitieteellisyys. Strategian päätavoitteita ovat luovan alan kansainvälistyminen ja kasvu, ja toimintakentän globalisoituessa tärkeiksi uusiksi osaamisvaateiksi nousevat tavaramerkkien ja

immateriaalioikeuksien hyödyntäminen ja ymmärtäminen. (Tarjanne & Kaunisharju 2007.)

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1. Mitä kulttuurituottajan tulee osata?

Opetussuunnitelman tavoitteet pitää määritellä Poikelan (2003) mielestä sen mukaan, mitä vastavalmistuneen ammattilaisen vaaditaan osaavan hänen siirtyessään koulutuksesta työelämään. Tällöin puhutaan niin sanottujen sisäänmenoammattien osaamisvaatimuksista, eli niistä työtehtävistä, joihin opiskelijat yleisesti työllistyvät valmistumisen jälkeen. Kulttuurituottajan kohdalla kyseeseen tulevat nimikkeet ovat usein tuottaja, tuotantoassistentti, projektiassistentti, projektikoordinaattori, toiminnanjohtaja tai muu sellainen. Kulttuurituotannon toimialaa luonnehtii kokemuksemme mukaan se, että tuottaja on usein melko alusta asti vastuussa suhteellisen suuresta kokonaisuudesta, eikä hänellä välttämättä ole ainakaan montaa kollegaa työssään apuna. Monesti tuottaja toimii siis suhteellisen yksin, vaikkakin ympäröivät verkostot ja erilaiset sidosryhmät sekä niiden hallinta ovatkin kiinteä osa työnkuvaa. Tämän vuoksi jo niin sanotuissa sisääntuloammateissa osaamisvaateet ovat suhteellisen korkeat, sillä kulttuurituotannon alalla sellaiset projektit ja työpaikat ovat melko harvassa, joissa vastavalmistunut tuottaja voisi kasvaa ammattilaiseksi kokeneemman tuottajan rinnalla.

Yksi tärkeimmistä kulttuurituottajan osaamisvaatimuksista on **kulttuurinen sisältöosaaminen**, jota painotettiin vahvasti koulutusohjelman, työelämän ja muuntokoulutettujen alumnien aineistossa. Sillä tarkoitettiin sekä laajaa yleissivistystä taiteen ja kulttuurin sisällöistä että laaja-alaista näkemystä kulttuurin mahdollisuuksista. Nuorempien ja vasta työelämään menneiden alumnien vastauksissa tämä ei nouse esille, vain yhdessä vastauksessa mainitaan yhteiskuntatietous kulttuurituottajan osaamisalueeksi. Tästä päättelimme, että ehkä he eivät ole vielä työssään sellaisessa asemassa, jossa kulttuurisen sisältöosaamisen tarve olisi suuri. Tai sitten he eivät vielä uransa alussa osaa hahmottaa tällaista abstraktia ja laajaa kokonaisuutta ja sen merkitystä kulttuurialalla.

Rahoitus- ja talousosaaminen ovat aivan selkeästi yksi kulttuurituottajan tärkeimmistä osaamisalueista. Se mainitaan jokaisella kohderyhmällä kulttuurituottajan tärkeimmissä taidoissa, muuntokoulutetut alumnit painottavat eniten laajempaa kokonaisvaltaista rahoituskanavien tuntemusta ja vastavalmistuneet alumnit eniten operationaalisia taitoja. Koulutusohjelman ja työelämän vastauksissa nämä taidot menevät suurin piirtein tasan, mutta hieman enemmän molemmissa ryhmissä painotetaan laaja-alaista näkemystä eri rahoituskanavien tuntemusta ja sen tärkeyttä.

Kulttuurituottajan perusosaamiseksi voidaan laskea myös **taito tulla toimeen ihmisten kanssa**, koska ihmissuhdetaidot kohosivat korkealle jokaisen ryhmän vastauksissa. Jokainen ryhmä painotti niiden merkitystä ja sitä kuinka tärkeä perustaito se on kulttuurituottajalle. Kaikki muut taidot sosiaalisen kyvykkyyden ja sosiaalisten taitojen päälle, tuntui olevan yleinen kanta jokaisessa kohderyhmässä.

Luovuus sai mainintoja eniten työelämän edustajilta, muutaman maininnan koulutusohjelmasta ja sitä painotettiin vahvasti muuntokoulutettujen alumnien toimesta. Vasta valmistuneiden alumnien vastauksissa luovuuden käsitettä ei esiinny, mistä päättelimme, että työuransa alussa olevien alumnien ei vielä ole helppo hahmottaa tällaista abstraktia käsitettä ja sen merkitystä kulttuurituottajalle. Vastavalmistuneen työtehtävätkin saattavat usein olla operationaaliseen työhön painottuneita, jolloin luova ongelmanratkaisu ei vielä ole niin usein eteen tuleva taitovaatimus. Kun asema organisaatiossa muuttuu ja vastuuta tulee enemmän, tulee vastaan useammin hankalia tilanteita, joissa vanhat toimintamallit ja –tavat eivät enää toimi. Silloin tarvitaan kykyä nähdä ongelma monelta eri kannalta ja löytää siihen innovatiivinen ratkaisu. On syytä myös korostaa, että luovuus käsitetään tässä laajasti luovaksi ongelman ratkaisukyvyksi, kukaan ei kaipaa kulttuurituottajalta niin sanottua taiteellista luovuutta.

Kulttuurituottajan perusosaamispalettiin kuuluu myös **verkostoituminen**. Sitä painottivat erityisesti työelämän edustajat sekä vankan työkokemuksen omaavat muuntokoulutetut alumnit. Myös nuorisopuolen alumnien haastatteluissa verkostoituminen mainitaan pari kertaa, vaikka toisella kerralla se yhdistetäänkin sosiaalsiin taitoihin. Vain koulutusohjelman väki ei mainitse verkostoitumista kertaakaan, mikä mielestämme voi johtua siitä, että töissä kentällä sen tarve on niin suuri, ettei sitä ilman pärjää kun taas oppilaitoksessa opettaessa sen saattaa helposti unohtaa muiden tärkeiden taitojen alle.

Kulttuurituottaja tarvitsee **hyvät hermot**, erinomaiset ajanhallintataidot ja kyvyn priorisoida tekemisiään, tästä olivat samaa mieltä työelämän edustajat sekä alumnit. Koulutusohjelman vastauksissa tätä taitoa ei mainita lainkaan, mikä mielestämme on hyvä esimerkki siitä miten opetushenkilökunta omaa työtä tehdessään näkee kulttuurialan toiselta näkökulmalta kuin kentällä päällekkäisiä tuotteita tekevät tuottajat. Uskomme, että koulutusohjelman väki ymmärtää kyllä kulttuurituottajan stressaavan työnkuvan mutta tällaisissa kyselyissä se ei tule esiin, koska muut taidot korostuvat sen kustannuksella. Voisi jopa sanoa, että tässä näkyy pientä vieraantumista kentän todellisuudesta.

Kyky nähdä kokonaisuuksia nähtiin tärkeäksi alumnien, työelämän sekä koulutusohjelman väen piirissä. Eniten mainintoja se sai työelämän vastaajilta, sillä et voi toteuttaa pienistä osista koostuvaa tapahtumaa, projektia tms. jos et kykene näkemään kokonaisuutta etkä pitämään kaikkia lankoja käsissäsi. Koulutusohjelman vastauksissa tämä taito mainitaan parissa paperissa, joten se ei korostu siellä lainkaan. Alumnien mielestä kokonaisuuksien hallinta on selkeästi osa kulttuurituottajan osaamisaluetta, sillä se sai heidän vastauksissaan monta mainintaa. Tässä näkyy mielestämme taas ero kentällä työskentelevien ja opetustyötä tekevien välillä, sillä opetuksessa voidaan keskittyä yksityiskohtiin mutta kentällä pitää kiinnittää huomiota myös kokonaisuuteen.

Itsenäistä työtettä ja **rohkeutta**, yrittäjyyshenkeä sekä intoa kehittää omaa osaamistaan ja opiskella uutta väsymättömästi ja sinnikkäästi, tätä kaikkea tarvitsee kulttuurituottaja. Tätä mieltä olivat sekä työelämän edustajat että

alumnit. Työelämän haastatteluaineistossa nämä taidot tulivat enemmän esille, joka saattaa johtua siitä, että haastattelutilanne on saattanut rohkaissut puhumaan tällaisista asioista avoimemmin? Myös alumnit, varsinkin muuntokoulutuksesta valmistuneet korostivat tätä oman avoimen asenteen merkitystä ja sen tärkeyttä kentällä. Huomionarvoista oli, ettei tämäkään asia noussut esiin koulutusohjelman vastauksissa. Onko tällainen taito ja asenne henkilökunnalle itsestäänselvyys vai onko se liian abstraktia opetettavaksi, joten se ei tule mieleen kun kysytään kulttuurituottajalle tärkeitä taitoja ja osaamista?

Markkinointi ja tuotteistamisosaaminen saivat eniten mainintoja alumnien sekä koulutusohjelman vastaajien parissa. He korostivat työelämää enemmän sitä kuinka tärkeää on osata markkinoinnin, tiedottamisen ja viestinnän perusteet. Työelämä ei painottanut markkinointitaitoja ollenkaan samalla tavalla, vaikka sielläkin markkinointiosaaminen koettiin tärkeäksi kulttuurituottajan perusosaamisalueeksi. Tiedottamista työelämän vastauksissa ei mainittu lainkaan. Yhden alumnin mielestä markkinointi oli tärkeää myös siksi, että silloin pystyy markkinoimaan itseään ja omaa osaamistaan, myös muuntokoulutetut alumnit painottivat markkinointia omien ideoiden välittämisen välineenä.

Organisointikyky koettiin kulttuurituottajan perusosaamiseksi, ja se mainittiin jokaisessa kohderyhmässä joitakin kertoja. Sen määritelmät poikkesivat hieman toisistaan eri kohderyhmissä ja siihen kuuluviksi taidoiksi laskettiin asioiden suunnittelu, tuotannon eri vaiheiden tunteminen, projektien hallintaan liittyvä osaaminen ja prosessin hallinnan taidot. Kulttuurituottaja, joka ei osaa organisoida, ei ole kauan alalla, oli työelämän selkeä viesti. Mutta pelkät hyvät organisointitaidot eivät kuitenkaan auta jos tuottajalta puuttuu sosiaalista kyvykkyyttä johtaa joukkoja innostuneesti sekä laaja-alaista näkökulmaa kulttuurista oli erään työelämän edustajan vahva mielipide. Organisointikyvyn voimme katsoa liittyvän olennaisena osana kokonaisuuksien hallintaan, joka oli huomattavan korkealla kulttuurituottajan osaamisvaatimuslistalla.

Eettistä osaamista kulttuurituottajan osaamispalettiin kannatti kaksi vastaajaa, eräs alumni sekä yksi koulutusohjelman edustaja. Molempien näkemys eettisen

osaamisen tärkeydestä on samankaltainen, kulttuurituottaja tarvitsee eettistä osaamista, jotta pystyy perustelemaan oman työnsä. Myös luotettavuus mainittiin kerran, eräs työelämän kyselyyn vastanneista painotti kahteen otteeseen luotettavuuden merkitystä kulttuurituottajan toimessa. Onko tämäkin niin itsestään selvä asia, ettei se tule mieleen ihmisillä. Eli oliko tällä nimenomaisella vastaajalla ollut huonoja kokemuksia epäluotettavista kulttuurituottajista?

5.2. Kulttuurituottajan ammattispesifit taidot sekä yleiset työelämävalmiudet

Ruohotie ja Honka (2003) jäsentelivät asiantuntijan osaamisvaatimukset ammattispesifiin tietoihin ja taitoihin, yleisiin työelämävalmiuksiin sekä ammatillista kehittymistä edistäviin itsesäätelyvalmiuksiin. Heidän mukaansa asiantuntijuuden kehittyminen vaatii kaikkien kolmen elementin läsnäoloa. (Auvinen ym. 2005, 31) Mikäli kehittämishankkeen aineistosta nousseita taitoja tarkastellaan Ruohotien ja Hongan mallin näkökulmasta, voidaan ajatella, että tärkeimpiin ammattispesifiin taitoihin kulttuurituotannon alalla lukeutuisivat kulttuurin sisältöosaaminen, rahoitus- ja talousosaaminen, markkinointiosaaminen ja kokonaisuuksien hallinta. Kulttuurin sisältöosaamiseen luetaan kyky toimia ja luovia polkunsä kulttuurin kentällä, laaja-alainen yleissivistys taiteen ja kulttuurin sisällöistä sekä kyky nähdä kulttuurin mahdollisuuksia. Tämä on kulttuurituotannon koulutuksen yksi tärkeimmistä ydintaidoista kaikkien vastaajaryhmien mielestä. Rahoitus- ja talousosaaminen oli toinen selkeästi tärkeimmistä kulttuurituottajan taidoista. Siihen luetaan sekä monipuolinen kulttuurin rahoituskanavien tuntemus ja yleinen taloudellinen ajattelukyky että taloushallintoon liittyvät operationaaliset taidot. Kulttuurituottajan on sekä löydettävä oikeat rahahanat että kyettävä rahojen suunnitelmalliseen ja järkevään käyttöön. Markkinointiosaaminen voidaan myös lukea kulttuurituotannon alan ammattispesifiin taitoihin, joskin vastauksissa painottui markkinointi taitona eikä niinkään tietona, eli kaivattiin markkinoinnillista, asiakkaat huomioivaa ajattelua sekä kykyä löytää kulttuurista kaupallisesti

hyödynnettävä potentiaali. Markkinointioppien opiskelu ei tähän tavoitteeseen pääsyssä auta, vaan tarpeen olisi markkinoinnillisen ajattelun juurruttaminen opiskelijoihin. Kolmas kaikkien vastaajaryhmien esiinnostama ammattispesifiksi taidoksi lukeutuva taito oli kokonaisuuksien hallinta. Tällä tarkoitettiin kykyä nähdä ja hallita suurta, pienistä irrallisista osista koostuvaa kokonaisuutta ja johtaa sitä. Kokonaisuuksien hallinnan alaosaamisalueiksi voitaisiin lukea projektinhallinta, projektinjohtaminen sekä eri osien välisten toisinaan abstraktienkin suhteiden ymmärtäminen ja hallinta. Nämä neljä aineistossamme korostunutta taitoa olisi hyvä saada kattavasti esille myös uudessa opetussuunnitelmassa. Koska kyseessä on nimenomaan erilaisista osaamisvaateista kaikkein tärkeimmät taidot, niiden sijoittamista opetussuunnitelmaan kannattaa miettiä huolella. Onko mahdollista opettaa nämä taidot yhdellä tai kahdella kuuden viikon jaksoon sidotulla kurssilla, vai pitäisikö näiden taitojen tulla opetussuunnitelman juonteina läpi opiskelijan koko opintokaaren?

Lisäksi kulttuurituottajan ammatissa korostuviin tärkeimpiin yleisiin työelämävalmiuksiin voitaisiin laskea ihmissuhdetaidot, luovuus, verkostoitumisosaaminen, stressinsietokyky sekä rohkeus ja avoin asenne. Yleisiin työelämävalmiuksiin kuuluvat myös viestintätaidot, joista esimerkkinä voidaan sanoa kirjoitustaidon ja neuvottelutaidon. Ne saivat aineistossamme useita mainintoja, mutta eivät yltäneet kaikkein tärkeimpien taitojen listalle. Lisäksi kaikissa ammattikorkeakouluissa opetettaviin yleisiin työelämävalmiuksiin kuuluvat tutkimus- ja kehitystoimintaosaaminen, jotka toki saivat muutamia mainintoja erityisesti koulutusohjelman sisällä, mutta jotka eivät myöskään yltäneet lähellekään tärkeimpien taitojen listan kärkeä. Kuitenkin tietyn tasoinen tutkimuksellinen osaaminen on jo ammattikorkeakouluasetuksen mukaan sisällyttävä opetukseen. Ammattikorkeakouluasetuksen mukaan alemman amk-tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteet ovat seuraavanlaiset:

“Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle:

- 1) laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten;*
- 2) edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen;*
- 3) valmiudet jatkuvaan koulutukseen;*
- 4) riittävä viestintä- ja kielitaito; sekä*
- 5) asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet”*

(Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista
352/2003).

Näin ollen ammattikorkeakouluasetus jo säättää opintoihin kuuluvaksi muun muassa valmiudet jatkuvaan koulutukseen, jolla voidaan käsittää opiskelu- ja oppimistaitojen sekä itsearviointitaitojen oppimisen, jotka myös saivat muutamia mainintoja korkeakoulun henkilöstön vastauksissa. Riittävä viestintä- ja kielitaito sekä kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet määritellään kaikkien ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävän koulutuksen tavoitteeksi.

Kansainvälistymisosaaminen ja kielitaito nähtiin sekä aineistomme perusteella että ministeriöiden tavoitteissa (mm. Koivunen 2004; Tarjanne & Kaunisharju 2007) yhdeksi niistä teemoista, jotka tulevaisuuden kulttuurituottajan osaamisvaatimuksissa korostuvat voimakkaasti, joten näihin liittyvään opetukseen kannattaisi myös kulttuurituotannon koulutuksessa kiinnittää huomiota huomattavasti nykyistä enemmän.

Näiden ammattikorkeakouluasetuksen säättämien tavoitteiden lisäksi nimenomaan kulttuurituotannon koulutusohjelmassa korostuvat yleiset työelämävalmiudet ovat siis ihmissuhdetaidot, luovuus, verkostoitumisosaaminen, stressinsietokyky sekä rohkeus ja avoin asenne. Ihmissuhdetaidot korostuvat aineistossamme voimakkaasti, joten niiden opettaminen kannattaa huomioida myös tulevassa opetussuunnitelmassa. Niin luovuus, rohkeus ja avoin asennoituminen samoin kuin osittain ihmissuhdetaidotkin ovat enemmän opiskelijan henkilökohtaisia ominaisuuksia kuin opetettavia taitoja. Näihin on siis kiinnitettävä huomiota jo opiskelijoita valitettaessa, kuten myös Rihto ja Kallio asiantuntijapaneelissa totesivat (Kallio 2008; Rihto 2008). Kuitenkin nähden ominaisuuksien kehittymiseen voidaan

panostaa myös opintojen aikana. Opiskelijoille on tarjottava sellaisia opiskelu- ja oppimiskokemuksia, jotka kasvattavat opiskelijan itseluottamusta, lisäävät rohkeutta ja mahdollistavat luovuuden täysipainoisen kehittymisen. Opiskelijoille on tarjottava haasteita, tukea ja onnistumisen kokemuksia ja heihin on luotettava. Muutamissa saamissamme vastauksissa ratkaisuksi ehdotettiin esimerkiksi ulkomaan työoppimisen tai vaihto-opiskelun lisäämistä pakolliseksi osaksi opintoja sekä suurten haastavien elävän elämän projektien liittäminen osaksi kaikkien opiskelijoiden opintoja. Kirjoittajien mielestä ehdotukset ovat hyviä ja toivomme, että opetussuunnitelmatyöstä vastaava työryhmä ottaa myös nämä ehdotukset harkintaan. Ihmissuhdetaitoihin ja sosiaaliseen kyvykkyyteen on kiinnitettävä huomiota kaikilla kursseilla ja etenkin kursseilla, joilla opiskelijat tekevät yhteistyötä, siihen on hyvä kiinnittää entistä enemmän huomiota. Sosiaalisten taitojen kehittyminen vaatii tietoisuutta omista toimintatavoista, joustavuutta, kommunikaatiokykyä ja kykyä ratkaista eteen tulevat konfliktit tehokkaasti niin, että työtä voidaan sen jälkeen täysipainoisesti jatkaa. Tämän totesivat myös kirjoittajat kehittämishanketta tehdessään. Konfliktteja ei työelämässäkään voida välttää, joten on syytä kannustaa opiskelijoita kehittämään tehokkaita strategioita niiden ratkaisemiseen. Verkostoituminen ja verkostojen hallinta on sisältö, jota opiskelijoille jo nyt korostetaan, mutta koska se sai näin aineistossamme paljon huomiota, on varmasti hyvä tarkistaa myös sen asema virallisessa opetussuunnitelmassa. Verkostoituminenhan on osaamisalue, joka sai runsaasti mainintoja sekä työelämän että alumnien vastauksissa, mutta joka jäi vähille maininnoille koulutusohjelman vastauksissa. Viimeisenä kulttuurituotannon alan yleisenä työelämävalmiutena mainittiin stressinsietokyky, ajanhallinta ja priorisointi. Myös nämä ovat asioita, joita on hankala opiskelijoille opettaa, mutta jo opintojen kuluessa näihin olisi syytä kiinnittää huomiota. Opiskelijat tulisi altistaa jo opintojen aikana oikeille työelämän projekteille, joissa joudutaan kohtaamaan stressaaviakin tilanteita ja joissa ajankäyttöä ja priorisointia pitäisi oppia. Lisäksi jo opintojen kuluessa opiskelijoita pitäisi totuttaa valmiiksi annettuihin aikatauluihin ja opettaa heitä priorisoimaan ja hallitsemaan omaa ajankäyttöään, eikä tarpeettomasti joustaa tehtävien palautuksissa ja sen kaltaisissa asioissa.

5.3. Kulttuurituotannon osaamisvaatimukset tulevaisuudessa

Vastaajien tulevaisuusskenaarioissa kulttuurituotannon alan muuttuminen yrittäjämäisempään suuntaan oli ehdottomasti yleisin kehityspolku. Alan kuvattiin ammattimaistuvan, siirtyvän enemmän yksityisen sektorin tuottamaksi ja kilpailun alalla odotettiin lisääntyvän. Varsinaisen yrittäjyyden nähdään lisääntyvän, mutta erityisesti yrittäjämäisen toiminnan kasvu nähdään tulevaisuuden trendinä. Tähän suuntaukseen valmistautuminen vaatii ainakin osittain kulttuurituottajakoulutuksen uudelleen suuntaamista.

Alan nähdään myös muuttuvan entistä enemmän projektiluontoiseksi sekä kansainväliseksi. Projektimaisuus vaatii ammattilaisilta projektinhallinnan kykyä, stressin sietokykyä sekä kokonaisuuksien hallintaa. Projektimaisuuteen liittyä kiinteästi myös projektirahoituksen hakeminen eri lähteistä, jota varmasti olisi syytä myös kulttuurituottajan opinnoissa korostaa. Alan projektimaistumiseen liittyviä osaamisvaateita painotettiin kaikkien vastaajaryhmien vastauksissa.

Kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen on varmasti yksi tulevaisuuden trendeistä alaan katsomatta. Etenkin strategiatasolla korostetaan voimakkaasti kulttuurituotannon kansainvälistymistä sekä pyrkimystä kulttuuriviennin edistämiseen. Kulttuurivienti ja kulttuurin kansainvälisen vaikuttavuuden lisääminen ovat opetusministeriön tämän hetken kulttuuripolitiikan painopisteiden joukossa (Koivunen 2004; Opetusministeriö 2003). Kansainvälisyyteen liittyvät taidot, kuten kulttuurien välinen kompetenssi, kielitaito sekä kulttuurivientiin liittyvä osaaminen tulevat varmasti korostumaan tulevaisuuden kulttuurituottajan osaamisvaatimuksissa. Sekä Michellin ja Lagerstönin (2005) tutkimuksessa että luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategiassa (Tarjanne & Kaunisharju 2007) korostettiin voimakkaasti immateriaalioikeuksien, tuotemerkki- ja brändiosaamisen hallintaa sekä lainopillista osaamista (muun muassa sopimusoikeus), jotka muuttuvat globalisaation ja kansainvälistymisen myötä yhä tärkeämmiksi. Nämä saivat yllättävän harvoja mainintoja aineistossamme, mutta niiden hallinnan tarpeellisuus tulee kiistatta lisääntymään tulevaisuudessa.

Kulttuurialan yhteistoiminta muiden sektorin kanssa sekä eri toimialojen ja sektoreiden rajapinnalla tulevat myös vastaajien arvioiden mukaan lisääntymään. Kulttuurituottajat tulevat hyvin todennäköisesti toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja hyvinvointisektorin kanssa ja yhteistyömahdollisuuksia on löydettävissä myös useilta muilta sektoreilta. Myös toiminta yksityisen, kolmannen ja julkisen sektorin rajapinnassa tulee lisääntymään, eli tuottajalta vaaditaan ymmärrystä ja sopeutumista myös eri sektoreiden ja toimialojen erilaisiin toimintatapoihin.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Ammattikorkeakoulujen osallistuminen Eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen. Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit 03/2006. Kulttuurituotannon koulutusohjelma.
<http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Kulttuurituotanto.%20kompetenssit%20032006.pdf>. Haettu 24.2.2008.

Ammattikorkeakoululaki 351/2003.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. Haettu 11.12.2007.

Arene ry 2007. Suositus koulutusohjelmakohtaisten osaamistavoitteiden määrittelystä ja kuvaamisesta opetussuunnitelmassa.
www.arene.fi/data/dokumentit/20070830T133743_74041.pdf. Haettu 24.2.2008

Auvinen, Pekka; Dal Maso, Riitta; Kallberg, Kari; Putkuri, Päivi & Suomalainen, Päivi 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja. B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 9.

Eteläpelto, Anneli 1992. Tulevaisuuden asiantuntijuuden kehittämiseen. Teoksessa Ekola (toim.) Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. 19-42. WSOY: Juva.

Hirsjärvi, Sirkka ja Hurme, Helena (toim.) 2001. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2006. Opinto-opas 2006-2007. Gummerus.

Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkintosääntö. Hyväksytty amk:n hallituksessa 17.9.2007.

Koivunen Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä? Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön Kulttuurivienti-hanke. Selvitysmiehen raportti. Opetusministeriön julkaisuja 2004:22.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_176_opm22.pdf?lang=fi. Haettu 9.3.2008.

Mitchell Ritva & Lagerström Samu 2005. KLEROT I. Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet. Cuporen julkaisuja 9. http://www.cupore.fi/julkaisut_9.php. Haettu 9.3.2008.

Opetusministeriö 2002. Yliopistojen kaksipuolaisen tutkintorakenteen toimeenpano.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_466_39_02tutkintorak.pdf?lang=fi. Haettu 12.12.2007.

Opetusministeriö 2003. Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003 - 2013

Opetusministeriön julkaisuja 2003:22

Opetusministeriö 2008. Verkkolehti etusivu 5.4.2007.

http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2007/0504/luovat_yritykset.html. Haettu 6.4.2008.

Tarjanne Petra & Kaunisharju Kirsi 2007. Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 10/2007.

Tynjälä Päivi 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita.

Uusikylä Kari & Atjonen Päivi 2005. Didaktiikan perusteet. WSOY.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>. Haettu 11.12.2007.

Vilkka, Hanna 2005. Tutkija ja kehittäjä. Otavan kirjanpaino: Keuruu.

Kirjoittamattomat lähteet:

Kaalikoski, Katri 2008. HUMAKin kulttuurituotannon yksikön koulutusjohtaja. Alustus HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2007

Kallio Jorma 2008. Asiantuntijajaneelin jäsen HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25.–26.1.2008.

Kotila Hannu 2007. Luento Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajan koulutusohjelman ammattipedagogisissa opinnoissa. 26.11.2007.

Laurikainen Sampo. Alustus HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2008

Nemlander-Sjöberg Camilla 2008. Asiantuntijajaneelin jäsen HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2008

Rihto Jorma 2008. Asiantuntijajäsenen HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2008

Tirkkonen Tuomo 2008. Alustus HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2008

Winqvist Ditte 2008. Alustus HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelman suunnittelupäivillä 25–26.1.2008.

Liite 1. Kulttuurituotannon koulutusohjelman osaamistavoitteet

KULTTUURITUOTANNON KOULUTUSOHJELMAN OSAAMISTAVOITTEET

[illegible]

	Yleiset työ- ja valmiudet						Kulttuurin toimintaympäristöntuntemus						Kulttuurituotannon liiketaloudellinen osaaminen				Tuottamisprosessien hallinta					
2.opinto-vuosi																						
Kulttuurin hallinnon ja talouden perusta	x				x				x	x	x		x						x			
Kielitaito kansainvälisten suhteiden perustana	x		x			x																
Tuottajan työvälineet	x	x	x		x				x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulttuurin talous					x				x	x			x	x								
Markkinointi ja tiedottaminen	x	x	x		x	x			x	x	x	x		x	x	x				x	x	
Viestintä	x	x	x		x	x			x			x			x			x		x	x	

3.opinto-vuosi																							
Taidelajit ja kulttuurin tutkimus	x		x	x	x		x	x	x														
Tuottamisen taidot	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulttuurihallinto ja kolmas sektori	x				x				x	x	x	x	x				x		x				
Kulttuuriviestintä	x	x	x		x	x			x	x	x	x		x	x	x				x	x		
Kansainvälisyys	x	x	x			x							x				x						
Yritystoiminta kulttuurialalla													x	x		x	x						
Kulttuurikasvatus	x	x			x																		
Metodiopinnot	x	x	x	x					x			x						x					x

	Yleiset työ- ja elämäntaidot						Kulttuurin toimintaympäristöntuntemus						Kulttuurituotannon liiketaloudellinen osaaminen				Tuottamisprosessien hallinta					
4.opinto-vuosi																						
Opinnäytetyöseminaari	x	x	x	x				x	x		x	x						x				x
Opinnäytetyö	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Teemme kartoitusta tulevan ops-uudistuksen pohjaksi. Kyselyssämme on 8 kohtaa, joilla kartoitamme mielipiteitänne nykyisestä opsista ja pyydämme visioimaan tulevaa. Toivottavasti jaksatte uurastaa hetken tämän lomakkeen parissa.

1. Mitkä ovat mielestäsi kulttuurituottajan tärkeimmät taidot ja osaamisalueet?
2. Valitse 3 tärkeintä taitoa tai osaamisaluetta ja perustele, miksi valitsit juuri ne.
3. Miten mainitsemasi taidot ja osaaminen näkyvät nykyisessä opsissa? Miten niiden pitäisi näkyä siinä?
4. Mitkä tuottajan taidot ja osaaminen korostuvat tulevaisuudessa (noin 10 vuoden päästä)? Perustele.
5. Jaa 240 op karkeasti osa-alueisiin, joista kulttuurituotannon opsin sinusta pitäisi muodostua. Mitä osaamisalueita osa-alueissa pitäisi käsitellä ja mitä taitoja niissä pitäisi oppia?
6. Mikä laatimassasi opetussuunnitelmassa on olennainen muutos nykyiseen opsiin verrattuna ja miksi se on sinusta tärkeää? Pyri olemaan mahdollisimman konkreettinen.
7. Arvioi nykyistä kulttuurituotannon opsia. Mikä siinä on hyvää, mikä huonoa? Vastaako se käsitystäsi siitä, mitä kulttuurituottajan tulee valmistuessaan osata?
8. Sana on vapaa, eli tähän voit kertoa muita mielipiteitäsi, kommenttejasi ja ehdotuksiasi ops-uudistukseen liittyen.

Liite 3.

Haastattelurunko työelämäedustajien haastatteluja varten

Annika Mäkelä ja Iina-Maria Piilinen

26.9.2007

Kehittämishanke

Tämä haastattelu on osa Humakin kulttuurituotannon koulutusohjelman opetussuunnitelmauudistusta varten tehtävää kartoitusta. Kartoituksen tavoitteena on selvittää koulutusohjelman työelämäyhteyksiltä heidän näkemyksiään siitä, minkälaisia taitoja ja minkälaista osaamista kulttuurituotannon koulutusohjelmasta valmistuvalla opiskelijalla pitäisi olla. Opetussuunnitelman uudistustyö aloitetaan lukuvuodella 2008–2009, joten uuden opetussuunnitelman on tarkoitus tulla voimaan lukuvuonna 2009–2010. Haastattelussa on siis huomioitava kyselyn tulevaisuusorientaatio, eli muistakaa mainita tämä myös haastateltavillenne.

1. Luonnehdi kulttuurituottajan toimenkuvaa tällä hetkellä.
2. Mitä taitoja ja minkälaista osaamista kulttuurituottaja tarvitsee menestyäkseen kentällä? Perustele.
3. Valitse näistä taidoista tai osaamisalueista kolme, jotka koet kaikkein tärkeimmiksi ja perustele, miksi valitsit juuri ne.
4. Mitkä näistä kaikista kohdassa 2 mainitsemistasi taidoista kulttuurituottajan pitäisi mielestäsi oppia jo opiskeluidensa aikana? Perustele.
5. Mitkä näistä kohdassa 2 mainituista taidoista ovat sellaisia, jotka karttuvat vasta työelämässä. Perustele.
6. Millaisia taitoja ja millaista osaamista tämän hetken kulttuurituottajilta mielestäsi puuttuu? Perustele.
7. Miten näet kulttuurituottajan työn muuttuvan tulevaisuudessa (noin 10 vuoden kuluessa)?
8. Millaisia taitoja uskot kulttuurituottajan tarvitsevan tulevaisuudessa (esimerkiksi 10 vuoden päästä)? Perustele.
9. Onko sinulla jotain, mitä haluaisit sanoa kulttuurituotannon koulutuksen suunnittelusta vastaaville henkilöille?
10. Millä alalla organisaatiosi toimii?
11. Organisaation henkilöstömäärä tällä hetkellä?
12. Organisaation sijainti?

Taustakysymykset (10-12) voit kysyä joko haastattelun alussa tai haastattelun lopussa, miten omasta mielestäsi on helpointa.

Kiitos panoksestasi opetussuunnitelman kehittämistyössä!

Annika ja Iina

